

Historische Kring Diemen

Jaargang 28 – Nummer 2-2018

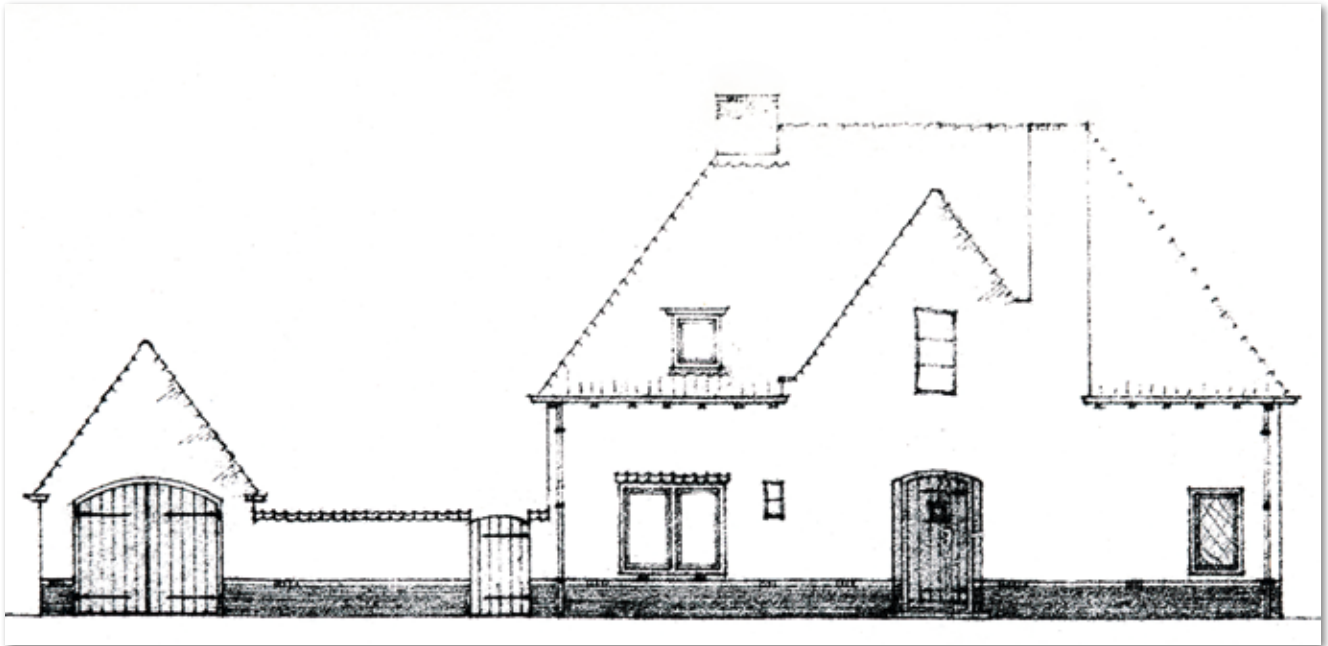

BURGEMEESTERS VAN DIEMEN

(met een Voorwoord van
burgemeester Erik Boog)

IN DIT NUMMER:

o.a. MAIRE STRUIJK, NAPOLEON GEEFT DIEMENS MEISJE HORLOGE, EDDY BICKER, EEN OPMERKE-
LIJKE TOESPRAAK VAN EDDY DE GEER VAN OUDEGEIN, FOUTE OORLOGSBURGEMEESTERS,
HERMAN DALLINGA, HANS STRUMPHLER TIDEMAN, ANNEKE VAN DOK & BOB DE HON & AMY
KOOPMANSCHAP OVER DE RELATIE DIEMEN-AMSTERDAM, IJSCOMAN EVEN BURGEMEESTER,
LOCOBURGEMEESTER STEVEN DIJK, HET NIEUWS VAN 1948 EN DE HARMONIELAAN

Originele tekening uit 1950 van architect I. Briedé uit Laren van de ambtswoning met garage aan de Venserkade 1 (coll. GAD)

INHOUD

• Voorwoord, <i>Eric Boog</i>	1
• Maire Struijk van Bergen: Napoleon schenkt gouden horloge met parels aan dochter Struijk, <i>Alfred Bakker</i>	2
• Van Bormeester tot Boog. Overzicht Diemense burgemeesters, <i>Wiard Krook</i>	7
• Burgemeester Bicker. Schooljongen: “Mogen wij een bloempje geven? Hij was altijd zo goed voor ons,” <i>Taco ten Dam</i>	10
• Burgemeester De Geer van Oudegein. Een opmerkelijke terugblik op de oorlogsjaren in Diemen, <i>Taco ten Dam</i>	12
• Voûte en Guépin. Twee foute burgemeesters in oorlogstijd, <i>Taco ten Dam</i>	16
• Burgemeester Dallinga. Acht jaar wederopbouwburgemeester van Diemen, <i>Taco ten Dam</i>	17
• Burgemeester Strumphler Tideman: Arrogante sloper of volkshuisvester pur sang, <i>Taco ten Dam</i>	19
• Burgemeesters Van Dok, De Hon en Koopmanschap. Hoe Diemen altijd uit de klauwen van Amsterdam bleef, <i>Paul Striyp</i>	21
• In memoriam. Een herinnering aan Alfons Ruitenbeek, <i>Redactie</i>	26
• Een gedenkwaardige week uit het leven van een locoburgemeester, <i>Steven Dijk</i>	27
• Horstman: Heel even burgemeester en edelachtbaar ijs, <i>Taco ten Dam</i>	28
• 1948: Diemen 70 jaar geleden. Burgemeester Dallinga ziet Esperanto op school niet zitten, <i>Bert Roest</i>	29
• Burgemeesterswoningen in Diemen, Burgemeester Dallinga: “De burgemeester woont boven”, <i>Wiard Krook</i>	32
• Harmonielaan. Eerst naoorlogs bouwproject in Diemen, <i>Bert Roest</i>	35
• De ambtsketen, <i>Wiard Krook</i>	40
• Prikbord, <i>Redactie</i>	41

Afbeelding voorzijde omslag: Op 17 mei 1956 werd burgemeester mr. J. H. Strumphler Tideman met zijn echtgenote en kinderen Rob en Henk feestelijk ingehaald bij de Hartveldsebrug in Diemen. Ruiters van de rijvereniging Prinses Margriet openden en sloten de stoet. Op de achtergrond café Van der Vuurst (foto Ben Merk, Amsterdam, coll. HKD)

www.historischekringdiemen.nl
www.beeldbankdiemen.nl

opgericht 16 maart 1991

jaargang 28, nummer 2-2018

gratis voor leden

bestuur:

voorzitter: Ad Saan
secretaris: Peter Texier
penningmeester: Han Saan
bestuursleden: Frans Deckers
Ellen van Meurs
Cora Rijkogel

secretariaat: Rietzangerweg 104
1111 VN Diemen
tel. 020 - 695 41 40
petertexier@ziggo.nl

IBAN: NL95INGB0001525866
Penningmeester HKD
Buitenlust 50
1111 JK Diemen
saan44@zonnet.nl

redactieadres: Anne Frankstraat 13
1112 LL Diemen
t.ten.dam@planet.nl

redactieteam: Alfred Bakker
Taco ten Dam
Wiard Krook

opmaak: Danielle de Graaff

beeldredactie: Wiard Krook

eindredactie: Taco ten Dam

druk: Onlineprinters.nl

ISSN 0929-9068

© 2018 Artikelen of delen daaruit mogen niet worden overgenomen zonder toestemming van de auteur(s). Het lidmaatschap van de Historische Kring Diemen bedraagt € 22,50 per jaar. Leden ontvangen de HKD-Nieuwsbrief en minimaal tweemaal per jaar het verenigingsblad Historische Kring Diemen. Men kan lid worden door zich aan te melden bij het secretariaat.

Het burgemeestersambt is één van de mooiste ambten in het openbaar bestuur. Vooral omdat het zo'n buitengewoon divers ambt is. Voor de meeste mensen is een burgemeester vooral bekend vanwege zijn ceremoniële taken. Minder bekend zijn de andere rollen en bevoegdheden. Zo is de burgemeester voorzitter van de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Daarnaast heeft hij ook eigen inhoudelijke taken met name op het terrein van openbare orde en veiligheid en is hij 'opperbevelhebber' bij crises, rampen en zware ongevallen. Hij ziet voorts toe op een goede samenwerking met andere gemeenten en overheden. Naast zijn wettelijke taken heeft een burgemeester meestal andere portefeuilles zoals personeel en organisatie, informatieveiligheid, communicatie en participatie. Voor veel mensen is de burgemeester het gezicht van de gemeente. Velen denken dan ook dat een burgemeester 'de baas van de gemeente' is. Dan leg ik graag uit dat de gemeenteraad het hoogste orgaan binnen de gemeente is en de gemeenteraad of het college van B&W de besluiten nemen.

De functie van burgemeester kent een lange geschiedenis. In 1284 kwamen al burgemeesters voor in de stad Dordrecht. Later komen we ze ook tegen in andere steden en dorpen. Die burgemeesters laten zich echter moeilijk vergelijken met de burgemeesters van tegenwoordig. De huidige burgemeesters en de huidige gemeenten vinden hun oorsprong in de Grondwet van 1848 en de Gemeentewet van 1851. De basis voor het burgemeesterschap is sindsdien onveranderd gebleven. Hoe bestendig de formele positie van de burgemeester ook mag zijn, zijn materiële positie is in de afgelopen eeuw sterk veranderd. Met de verandering van het lokaal bestuur, is ook de positie van de burgemeester steeds aan verandering onderhevig geweest. Voor de Tweede Wereldoorlog was de burgemeester vooral een ontoegankelijke magistraat, in de eerste decennia na de oorlog was de burgemeester bovenal manager en na de democratisering van de jaren 60 werd de burgemeester meer een teamleider. Tegenwoordig is een burgemeester vooral een verbinder en een belangrijke speler in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit.

Het burgemeestersambt is er niet eenvoudiger op geworden. Het is en blijft echter een voorrecht om burgemeester te mogen zijn. Zeker in Diemen. Elke dag kan je voor mensen, voor de gemeenschap, echt het verschil maken. Daarom is het zo mooi dat dit burgemeestersnummer een inkijkje geeft in het 'wel en wee' van de Diemense burgemeesters door de jaren heen. Ik wens u veel leesplezier!

Erik Boog,
Burgemeester Diemen

© Tanja Lakeland-Holzhaus

Jacobus Struijk van Bergen, bestuurder in Diemen 1803-1815

NAPOLEON SCHENKT GOUDEN HORLOGE MET PARELS AAN DOCHTER STRUIJK

Alfred Bakker

De jaren 1795 tot 1813 waren tumultueus. Het ambacht Diemen werd een municipaliteit, een commune en uiteindelijk een gemeente. De hoogste ambtsdrager, aanvankelijk schout, werd president, maire en tenslotte burgemeester genoemd. We volgen Jacobus Struijk van Bergens loopbaan vanaf zijn aanstelling als schout en secretaris in Diemen in 1803 via zijn benoeming als maire in 1811 tot 1815 toen hij weer gewoon notaris was.

Toen Struijk maire was, bezocht Napoleon 'Holland'. Of de keizer in Diemen is geweest, is al jaren een vraag voor lokale bestuurders en historici. Het antwoord vindt U hieronder.

Spelling

In archiefstukken, boeken en kranten komen de spellingen Struijk, Struijck, Struyk en Struyck voor. Jacobus ondertekende zelf met "J. Struijk van Bergen". Die spelling houden we dus aan.

De toevoeging "van Bergen" danken de Van Struijks aan hun voorvader Adriaan van Bergen, die turfschipper was. Hij had prins Maurits geholpen Breda te veroveren op de Spanjaarden door de befaamde list met het turfschip in 1590. Daardoor had onder andere Jacobus het recht gekregen om zich Struijk van Bergen te noemen. Gemakshalve noemen we hem Struijk.

Johannes Beeldsnijder, schout en secretaris van Diemen van 1787 tot 1795. Beeldsnijder bleef notaris in Diemen tot 1811, toen Struijk keizerlijk notaris werd. Schilderij Adriaan Lelie, 1790 (coll. Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie)

Geboorte, huwelijk en kinderen, Heemstede

Jacobus Struijk is geboren in Oosterhout, waar hij op 13 december 1772 is gedoopt. Hij was één van de vier zoons van bakker Christiaan Struijk en Adriaantje Tak.

Jacobus trouwde in 1793 in Oosterhout met Carolina Charlotta Elisabeth Schwijkhardt. Zij was sinds 1789 weduwe in Dordrecht.

Kort na hun huwelijk bleek dat Jacobus een kind had verwekt bij een andere vrouw, Ida Ligtvoet (1771-1829). Op 18 maart 1794 werd het jongetje gedoopt. Jacobus was toen al uit Oosterhout vertrokken naar Heemstede. Hij heeft het kind later wel als zijn wettelijke zoon erkend.

In Heemstede werden drie kinderen van Jacobus en Carolina geboren: Johanna Maria Christina (23 februari 1795) en op 12 juni 1797 een tweeling: Frederika Willemina Carolina en Jacoba Hendrica Elizabeth. Beiden overleden vier dagen na de doop.

Diemen 1795-1803

Het Ancien Regime eindigde in Diemen met het gedwongen vertrek van schout en secretaris Johannes Beeldsnijder in 1795. Beeldsnijder hield uit woede de dorpsrekeningen bij zich.

De financiële wanorde verergerde onder zijn opvolger Gerard Abraham van Houweningen, die in gebreke was gebleven bij de afdracht van belastingen aan Holland. Bij zijn vlucht uit Diemen op 5 augustus 1803 deed Van Houweningen een greep in de kas.

Het Comptoir Generaal van Holland ("de fiscus") had het college van schepenen van Diemen en Diemerdam aangemaand om de belastingschuld te voldoen. Een kleine f 89.000,- was niet verantwoord. Diemen vroeg surseance van betaling. Zonder secretaris kon de schuld niet afgehandeld worden. De Diemense schepenen verzochten het bestuur van Holland om hun gezworen klerk Jacobus Struijk van Bergen tot "de provisioneele waarneming van het voors. Secretaris-Ambt" aan te stellen. Het Hollandse bestuur kon zich vinden in Struijks benoeming tot secretaris ad interim. Bovendien kreeg Diemen uitstel van betaling. Struijks definitieve benoeming tot schout en secretaris volgde op 30 augustus 1803.

Aan de slag

De kersverse "Schout en Secretaris tot Diemen" kreeg op 2 september 1803 te maken met een lijk dat enkele dagen eerder aangespoeld was aan de Diemerzeedijk. Uit documenten in de kleren van het verdronken manpersoon bleek dat het om C. IJzermans ging, medisch doctor te Apeldoorn.

Struijk liet op 10 september een advertentie plaatsen in de Amsterdamsche Courant waarin hij verzocht om nadere informatie over IJzermans.

Ook kon Struijk meteen aan de slag met de rekening van de kazerne, waarvan de kosten een groot deel van de dorpsrekening uitmaakten. Het Diemense gemeentebestuur had Struijk bovendien in 1805 belast met de administratie en directie van de kazerne.

Zijn onderhandeling met het Departementaal Bestuur van Holland leverde in 1806 een betaling van f 812,- op. Ter financiering van de nieuwe kazerne en bijbehorende zaken gaf de gemeente Diemen tontines uit in 1807. De zeventig uitgegeven aandelen werden onder andere ondertekend door J. Struijk als secretaris. Hij kocht zelf ook een aandeel. Op 1 oktober 1807 legde Struijk een bedrag van f 100,- in op naam van zijn dochter oud "12 jaaren, gebore van Ca. Ca. Eliz: Schwijkhardt Huisvrouw van Jacobus Struijk van Bergen".

Oude en nieuwe kerk

In 1807 had het Departementaal Bestuur van Holland de gemeente toestemming geven om de Hervormde Kerk met de toren op een publieke veiling voor afbraak te verkopen. Eén van de drie klokken uit de oude kerk werd op zaterdag 18 april 1807 te koop aangeboden: "Uit de hand te koop een extra fraai geluidgeevende Metaale KLOK, zwaar circa 3000 ponden. Te zien te Diemen, en aldaar te bevragen by J. STRUYK en H. VAN LAAR".

De afbraak van de kerk en de verkoop van de klok brachten f 4.652,- op. Voor de bouw van de nieuwe kerk ten zuidwesten van de Diemerbrug op grond van de heer Staal, moesten een huis met wagenhuis, een stal en een brandweershuisje wijken.

De eerste spijker voor de nieuwbouw werd geslagen door Cornelia Florentina Jolink, één van de drie dochters van de dominee. De 12-jarige dochter van Struijk, die tevens kerkmeester was, legde de eerste steen op 3 juli 1807.

De nieuwbouw, die ruim f 14.000,- kostte, moet voo spoedig gegaan zijn, valt uit een bericht in de Vriesche Courant van 11 augustus 1807 af te leiden. Op 31 juli 1807, na dagenlange zware hitte, ontstond een windhoos die over Holland trok. "Aan den Diemerbrug zyn deszelfs uitwerkselen ook vry hevig geweest, en is het nieuw Gebouw der Gereformeerde Kerk vry zwaar beschadigd geworden."

Heldendaad

Jacoba Donker-Schroor en haar elf jarig dochttertje Johanna Jacoba waren op 16 november 1807 door de harde wind in Diemen in het water gevallen. Het kind was "zonder levenstekenen opgehaald", waarschijnlijk uit de Weespertrekvaart bij Diemerbrug, waar Struijk woonde. Hij legde de drenkeling in een bed naast een warme waterkan, wreef haar in met een in rum gedrenkte doek en goot ook wat rum in haar mond. Struijk wist haar bij te brengen. Wegens "het redden van, en de tedere verzorging bewezen" ontving Struijk een gouden medaille van de Maatschappij tot redding van Drenkelingen. De in Diemen geboren Johanna Jacoba overleefde het. Zij stierf in 1851 in Amsterdam.

Tontine op naam van Johanna Maria Christina Struijk, 1 oktober 1807 (GAD, inv.nr. 469)

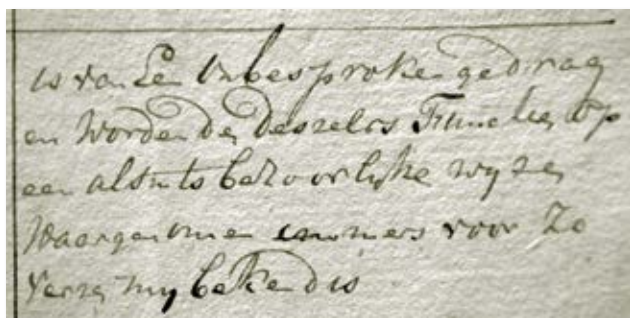
Onbesproken gedrag

Keizer Napoleon bepaalde per decreet van 1 januari 1811 dat het Franse notariaat werd ingevoerd in het door hem geannexeerde koninkrijk Holland. Eén van de verplichtingen was om de notariële akten in te schrijven in een repertorium.

Gewaarmerkte handtekening van keizerlijk notaris J. Struijk van Bergen in 1811 (GAD, inv.nr. 533)

Struijk werd in januari benoemd tot "keizerlijk notaris te Diemen en Diemerdam, en zulks in plaats van den heer J. Beeldsnijder". Of Johannes Beeldsnijder daarmee zat, valt te betwijfelen. De Amsterdammers verkozen Beeldsnijder een half jaar later in hun raad.

Observaties van de adjunct maire bij het gedrag en functioneren van Rijksambtenaar Struijk: is van een onbesproken gedrag en wordende deszelfs Functie op een alsints behoorlijke wijze waargenomen immers voor zo verre mij bekend is (GAD inv.nr. 66)

Struijk heeft zich goed van zijn taak als keizerlijk notaris gekweten. In 1812 betitelde de adjunct maire hem, als één van de vier Rijksambtenaren in Diemen, als iemand die zijn functie op een behoorlijke wijze waarnam en "van een onbesproken gedrag".

Stempel "Empire Francais" op nota van de commune Diemen (GAD inv.nr. 126)

Maire en inkomst

Struijk zelf is ook een poosje maire, adjunct maire en "fungeerend maire" geweest in 1811.

In september 1811 was er voor maire Struijk veel werk aan de winkel voor de aanstaande 'inkomst' van "H.H.M.M.", de keizer en zijn gemalin Marie Louise. De gemeente en de Commissie van de Zandpaden moesten de wegen en flankerende hagen in orde brengen. En er moest een ereboog of "Arc de Triomphe" in elkaar getimmerd worden. Op de dag van de intocht zelf moest Struijk ook nog eens 700 kurassiers zien onder te brengen in Diemen, dat toen 1.424 inwoners telde. "Ik heb van 6 tot 24 man in elk huis moete legge".

Ontwerptekening van de ereboog van Beverwijk voor Napoleons intocht in Holland (coll. Noordhollands Archief)

De routes van Napoleon langs en door Diemen respectievelijk in rood en groen aangegeven op de kaart van Cornelis Krayenhoff, 1829 (coll. Universiteitsbibliotheek Vrije Universiteit Amsterdam, LL.03457gk)

In de drukte zag Struijk nog kans om voor de Franse prefect in Amsterdam een doorwrochte analyse te maken van de financiële situatie van Diemen. Van de reactie van prefect De Celles en zijn ondergeschikte auditeur W.C. de Witt was "het bestaan of de vernieling der gemeente" afhankelijk.

Napoleon in Diemen?

Voor zijn bezoek aan Amsterdam, de derde stad van het keizerrijk, volgde Napoleon op 9 oktober 1811 de Rijksweg vanuit Utrecht via Abcoude en Duivendrecht, waar hij onder de opgerichte ereboog reed, naar de Duivendrechtse brug over de Weespertrekvaart. Na de brug sloeg de keizer met zijn gevolg van 6.000 militairen te paard rechtsaf, volgde de Weesperzijde tot de Hartveldsebrug.

Aan de overkant van de brug zag hij de Diemense erepoort. Op de poort wapperde een vlag, net zoals op de kerktoeren, de kazerne, de pastorie, de school en het rechthuis. Maar Napoleon liet Diemen rechts liggen, daalde af in de Watergraafsmeer en volgde de Middenweg richting het Paleis op de Dam. Timmerman Bartel van de Linde mocht de Diemense ereboog weer afbreken.

In het Paleis hield Napoleon audiëntie op 13 oktober 1811. Cornelis R. T. Kraijenhoff, toentertijd generaal, was één van de genodigden. Een week later kreeg de generaal het bevel om de keizer vanaf half zeven 's ochtends te vergezellen bij de inspectie van de fortificaties in Muiden en Naarden. De tocht voerde op 21 oktober via de Muiderstraatweg naar de twee vestingstadjes. De terugweg vanuit Muiden via de Muiderzeedijk ging langs de batterij Diemerdam en van daar per rijtuig over de Overdiemerweg, Muiderstraatweg en Hartveldseweg naar Amsterdam, waar hij in de loop van de middag terug was.

De Diemenaren, waarvan de armen voor f 77,- in nette kleren gestoken waren, ontvingen Z.M. "met de levendigste geestdrift". Napoleon hield waarschijnlijk halt bij de Diemerbrug, waar hij maire Struijk en zijn municipale raad toeliet bij zijn rijtuig. Zijne Majesteit heeft "alvorens te vertrekken, wel eene aanspraak van de jonge juffrouw J.M.C. Struik van Bergen, dochter van onzen maire, willen aanhooren en beantwoorden." Hij "heeft zich met welwilendheid geïnformeerd naar den naam en familie van den maire."

Dat Napoleon langs en door Diemen is geweest blijkt bovendien uit een rekening à f 125,- van de gemeenteraad voor verteringen "gedurende 3 dagen, dat zij vergaert zijn geweest. Eerstelijk bij den inkomst des Keijzers en ten 2den bij zijne doortogt in de Gemeente".

Vanuit het Paleis op de Dam verstuurde Napoleon op 22 oktober een zakhorloge "verpakt in een kartonnen etui met een verguld napoleontisch wapen" naar Struijk en zijn dochter.

Eerder, op 13 oktober 1811, had Napoleon Zaandam bezocht. Daar had Aaltje Arisdochter van den Broek een gedicht voorgedragen. Als dank ontving zij van de keizer een dameszakhorloge van de keizer, dat nu te zien is in het Honig Braathuis te Zaandijk. Het wordt omschreven als een "kleinood, met een gouden kast die is afgewerkt met parels en groen email. Aan de voorzijde prijkt een gouden letter "N" in een parel- en een lauwerkrans. De horlogeketting bestaat uit gouden kraaltjes, afgewisseld met kornalijnen kraaltjes."

Johanna Maria Christina Struijk van Bergen ontving vrijwel zeker een identiek horloge. Ze heeft er amper anderhalf jaar plezier van gehad. De dochter van Jacobus Struijk, "de lust myner oogen, de vreugde en troost mynes levens", overleed aan de gevolgen van een zware verkoudheid en hoest, "in Teering ontaard, door eenen zeer benaauwde en ruim twee dagen geduurd hebbenden Marteldood" op 16 juni 1813 in Diemen.

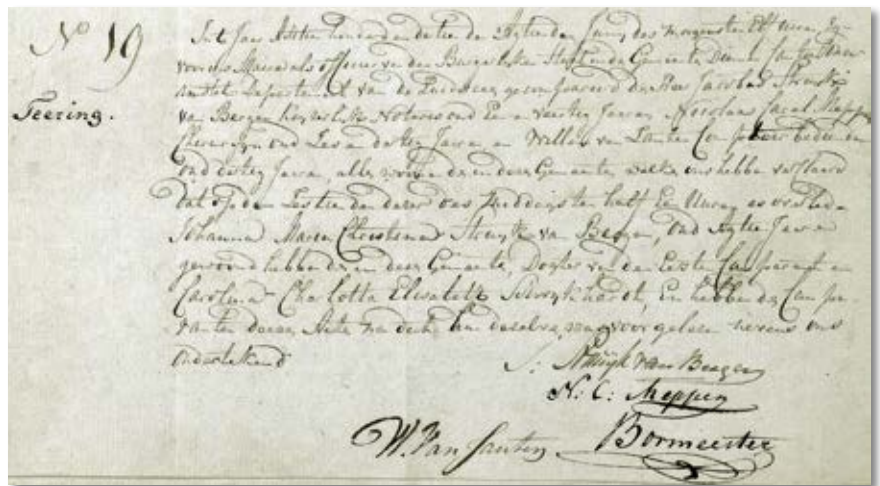
Kozakken

Berichten dat de Kozakken de Nederlandse grens waren gepasseerd bereikten Amsterdam op 12 november 1813. De Franse autoriteiten verlieten de stad vier dagen later. Het was voor de Amsterdammers het sein om de gehate douanehuisjes in te smeren met terpentijn en in brand te steken op 17 november 1813.

Struijk was die dag van plan om met 25 gewapende manschappen naar het Abcouder tolhek te gaan. Daar wilde hij de rijtuigen van vluchtende Fransen aanhouden ➤

Dameszakhorloge van Aaltje Arisdochter van den Broek. Aaltje kreeg het horloge van Napoleon nadat zij hem een gedicht had voorgedragen tijdens zijn bezoek aan Zaandam. Struijks dochter Johanna Maria Christina kreeg op 22 oktober 1811 ook een dergelijk horloge van Napoleon (coll. Zaans Museum, Zaandam, foto Ruud van Ritbergen)

Overlijdensakte van Johanna Maria Christina Struijk, 16 juni 1813. De ondertekenaar Nicolaas Carel Meppen was chirurgijn, Cornelis Bormeester was maire van Diemen.

De aanvaarding van het Hoog Bewind door het Driemanschap op 21 november 1813. In het midden Leopold graaf van Limburg Stirum die wijst naar de officieren. Struijk was op 23 november 1813 in Den Haag bij Stirum, die hem instructies gaf voor de Oranje-omwenteling in Amsterdam. Schilderij Jan Willem Pieneman, ca. 1828 (coll. Rijksmuseum, Amsterdam)

om te voorkomen dat zij geld meenamen richting Utrecht. Het plan ging echter niet door.

In Den Haag had een driemanschap een Voorlopig Bestuur gevormd op 21 november. Zodra Struijk van de proclamatie had vernomen, begaf hij zich naar Den Haag, waar hij 23 november 's ochtends om 8 uur aankwam.

Van Limburg Stirum gaf Struijk opdracht "tot bewerking der revolutie in mijne contreyen", aldus de notaris.

Straatnaambord in Den Haag

Struijk keerde terug op 24 november en verspreidde de proclamaties in Amsterdamse sociëteiten en koffiehuisen. Daarna vertrok Struijk naar Diemen. Hij "ontwaarde het eerst Cosakken" en schreef daarover een brief, die na aankomst in Den Haag onmiddellijk aan het publiek werd voorgelezen.

In zijn afwezigheid waren enkele Fransen vanuit de Vechtstreek tot Diemerbrug doorgedrongen. Daar braken ze in in Struijks huis. Een "officier die het bevel voerde" wist plundering te voorkomen. Na de komst van Kozakken uit Amsterdam vluchtten de Fransen. Hierna bezetten drie of vier vrijwillige ruiters uit Amsterdam de post Diemerbrug.

Het geplaagde vaderland was weliswaar van het Franse juk bevrijd, maar had nauwelijks geld. Namens de Souvereine Vorst Willem I werd de bevolking op 11 december 1813 opgeroepen om bijdragen te leveren. In het Diemense rechthuis kwam een kist te staan waarin men zijn vrijwillige giften kon storten voor de "Algemene Wapening ter verdediging van het Vaderland". Struijk schonk het horloge van zijn overleden dochter in januari 1814. Ook leverde hij "ten tweeden male" een ruiter en paard.

Schout in Wateringen

Koning Willem I benoemde Struijk tot schout van Wateringen in 1817. Ook daar zette hij zich in voor de lokale kerk. Op het laatst van zijn leven was Struijk afwezig bij de kerkvergaderingen, omdat hij "aan de tering gevaarlijk ziek lag". Struijk overleed op 14 oktober 1824 in Wateringen.

Een ieder die iets te vorderen heeft van, of verschuldigd mogt zijn aan den onder benificie van Inventaris aangevaarden gemeenen Boedel van wijlen den Heer JACOBUS STRUIJK VAN BERGEN, in leven Schout en Secretaris te Wateringen, en aldaar op den 14 October 1824 overleden, en zijne nagelaten Weduwe, Mevrouw C. E. SCHWIJKHART, wordt verzocht daarvan, vóór den 20 November 1824, opgave of betaling te doen aan den Notaris MURRAIJ, te Wateringen.

Advertentie van de boedel van Jacobus Struijk van Bergen (Rotterdamsche Courant, 2 november 1824)

Met dank aan Jan de Brabander van de Historische Werkgroep Oud Wateringen–Kwintsheul en Frans Zwerver van de Historische Vereniging Wolfgerus van Aemstel.

Literatuur

- **Anonymus**, *Maandelyksche uittreksels of Boekzaal der geleerde wereld; honder en zes-en-tachtigste deel. Voor Januarij 1808* (Amsterdam, 1808)
- **Anonymus**, *Historie en gedenkschriften van de Maatschappij tot redding van Drenkelingen. Opgereggt binnen Amsterdam, 1767* (Amsterdam, 1822)
- **Beek**, P. J. ter, *Historie van Diemen* (Amsterdam, 1957)
- **Belonje**, J., 'Het werk aan het IJ vóór Diemerdam' Jaarboek Amstelodamum jrg. 59, 1967
- **Beunje**, Roy de & Anja **Krabben**, *Napoleon in NL. In het voetspoor van de Keizer* (Zutphen, 2016)
- Dagblad van het departement der monden van den Rhyne, vrijdag 18-02-1814
- **Blom**, Jo, 'Napoleon trekt door Duivendrecht, 9 oktober 1811', *Speuren en Ontdekken* jrg. 27, 2011
- **Bosscha**, Herman, *Geschiedenis der staats-omwenteling in Nederland, voorgevallen in het jaar achttienhonderd dertien* (Amsterdam, 1814)
- **Colenbrander**, H.T., *Gedenkstukken der algemeene geschiedenis van Nederland van 1795 tot 1840*. Zesde deel. Derde stuk ('s-Gravenhage, 1912). Opgehaald van resources.huysgens.knaw.nl op 13-09-2018
- **Fouw**, Josephina de, *Adriaan de Lelie (1755-1820) strateeg, netwerker en vernieuwer* (Amsterdam, 2014)
- Gemeentearchief Diemen, diverse bestanddelen
- **Schoen**, R.P., 'Diemen vanaf de middeleeuwen tot 1815' In: J. Mulder et al. (red.) *Diemen Buyten Amsterdam* (Amsterdam, 1987)
- **Siekerman**, Ruud P., 'Napoleon trok tweemaal door Ouder-Amstel', *Speuren en Ontdekken* jrg. 27, 2011
- **Struijk**, Aart, 'Bestuurders. Jacobus Struyck van Bergen (1772-1824), de laatste schout van Wateringen' Kwartaalbericht augustus 2009, Historische Werkgroep Oud Wateringen & Kwintsheul
- **Verheijen**, Bart, *Nederland onder Napoleon. Partijstrijd en natievorming 1801-1813* (Nijmegen, 2017)
- **Witt Huberts**, Fr. de, 'Weesp' In: *Historisch gedenboek der herstelling van Neêrlands onafhankelijkheid in 1813* (Haarlem, 1913)

OVERZICHT DIEMENSE BURGEMEESTERS

Wiard Krook

Dit overzicht is samengesteld op basis van bestaande bronnen in archieven en op internet. Helaas zijn (nog) niet alle gegevens bekend.

01. Cornelis Bormeester

gedoopt: 25-05-1774

overleden: 20-07-1837

- ♦ maire van Diemen (1813 - 1814)
- ♦ burgemeester/schout van Diemen en Watergraafsmeer (1814 - 1825)

02. Mr. Jacobus Philippus van Medenbach Wakker

gedoopt: 05-12-1784

overleden: 03-04-1868

- ♦ secretaris van Diemer- of Watergraafsmeer in het Departement Amstelland (1811- 1817)
- ♦ schout en secretaris van Diemen en Watergraafsmeer (1817 - 1853)
- ♦ burgemeester en secretaris van Diemen en Watergraafsmeer (1825 - 1853)

03. Mr. Paul Hendrik Geraerds Thesingh

geboren: 14-06-1824

overleden: 17-08-1872

- ♦ burgemeester en secretaris van Diemen en Watergraafsmeer (1853 - 1859)

04. Jan Valk Jzn.

- ♦ burgemeester en secretaris van Diemen en Watergraafsmeer (1859 - 1861)

05. Mr. Andreas Leonard van Tienen

geboren: 26-04-1829

overleden: 14-03-1903

- ♦ burgemeester en secretaris van Diemen en Watergraafsmeer (1861 - 1880)
- ♦ burgemeester van Diemen (1880 - 1882)

06. Jhr. François van den Bosch jr.

geboren: 26-02-1852

overleden: 15-07-1908

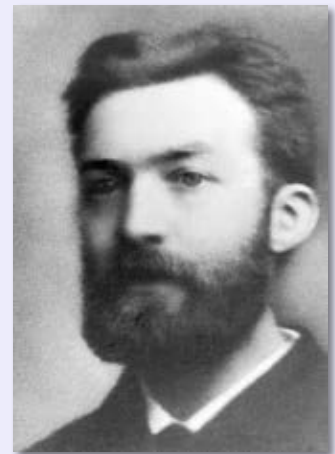
- ♦ burgemeester van Diemen (1882 - 1883)

07. Mr. Willem Karel Lodewijk van Walrée

geboren: 15-12-1852

- ♦ burgemeester van Diemen (1883 - 1886)

08. Willem Hendrik toe Water

geboren: 06-01-1857

overleden: 02-02-1936

- ♦ burgemeester en secretaris van Diemen (1886 - 1893)
- ♦ burgemeester van Diemen (1893 - 1893)

09. Johannes Hendrik de Kieviet

geboren: 14-08-1823
overleden: 27-11-1902

- ♦ burgemeester van Diemen (1893 - 1902)

11. Mr. Andreas Johannes de Wolff

geboren: 31-05-1896
overleden: 17-03-1982

- ♦ burgemeester van Diemen (1925 - 1937)

14. Mr. dr. Frans Pieter Guépin

geboren: 02-08-1904
overleden: 29-03-1973

- ♦ NSB-burgemeester van Diemen (1944 - 1945)

10. Jhr. Edward William Estien (Eddy) Bicker

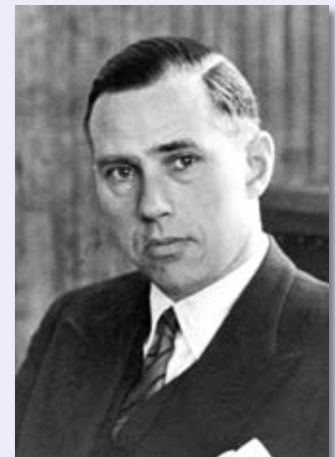
geboren: 17-05-1876
overleden: 01-10-1925

- ♦ gemeentesecretaris van Diemen (1899 - 1925)
- ♦ burgemeester van Diemen (1903 - 1925)

12. Jhr. mr. Lodewijk Eduard (Eddy) de Geer van Oudegein

geboren: 05-08-1907
overleden: 05-06-1985

- ♦ burgemeester van Diemen (1937 - 1943)

15. Jhr. mr. Lodewijk Eduard (Eddy) de Geer van Oudegein

geboren: 05-08-1907
overleden: 05-06-1985

- ♦ burgemeester van Diemen (1945 - 1946)

13. Edward John Voûte

geboren: 17-09-1887
overleden: 18-06-1950

- ♦ waarnemend burgemeester van Diemen (1943 - 1944)

16. Hermannus Dallinga

geboren: 14-07-1896
overleden: 21-10-1955

- ♦ burgemeester van Diemen (1947 - 1955)

18. Mw. Anneke van Dok-van Weele

geboren: 24-10-1947

- ♦ burgemeester van Diemen (1984 - 1990)

20. Mw. drs. Amy E. Koopmanschap

geboren: 17-03-1952

- ♦ burgemeester van Diemen (2003 - 2015)

17. Mr. Johannus Hendrik (Hans) Strumphler Tideman

geboren: 01-02-1919
overleden: 01-02-2001

- ♦ burgemeester van Diemen (1956 - 1984)

19. Drs. Bob de Hon

geboren: 14-05-1938

- ♦ burgemeester van Diemen (1990 - 2002)

21. Erik Boog

geboren: 09-05-1972

- ♦ burgemeester van Diemen (2015 - heden)

© Tanja Lakeland Holzhaus

Jonkheer Edward W.E. Bicker, burgemeester 1903-1925

SCHOOLJONGEN: “MOGEN WIJ EEN BLOEMPJE GEVEN? HIJ WAS ALTIJD ZO GOED VOOR ONS.”

Taco ten Dam

In Diemen leeft de naam Bicker onder meer voort door een straatnaam en zelfs door de naam van een koffiebar. Bicker, die burgemeester van Diemen was van 1903 tot 1925, was een geliefd burgemeester met een beroemde naam. Zo brengen de genealogische lijnen van jonkheer Edward William Estien Bicker ons naar Jan Bernd Bicker die door te trouwen met Catharina Six de twee zeer invloedrijke oer-Amsterdamse geslachten Six en Bicker met elkaar verbond.

Zware taak

Voor zijn aanvaarding van het burgemeestersambt werkte Bicker vanaf 1899 als gemeentesecretaris in Diemen, nadat hij kort ambtenaar in Zoeterwoude was geweest. In 1900 trouwde hij met Catherine Elisabeth Strikwerda (1877-1929). Toen in 1902 burgemeester De Kieviet

overleed, lag de benoeming van Bicker als zijn opvolger voor de hand. Alles wees in de richting van de jonge ambitieuze secretaris met zijn voorname adellijke achtergrond. En in het gezagsgetrouwe en een tikje conservatieve Diemen was men zeker ingenomen met een telg van het oude Amsterdamse adellijke geslacht.

Op 6 december 1900 trouwt gemeentesecretaris jhr. 'Eddy' Bicker met Catherine Strikwerda in het raadhuis aan de Hartveldseweg. Drie jaar later wordt Bicker burgemeester van Diemen als opvolger van burgemeester De Kieviet. Links van het raadhuis staat het zogenaamde 'Zwitsers Hotel' (foto N. de Bruijn, Diemerbrug, coll. HKD)

Edward William Estien Bicker (1876-1925)

Pathos

Bij zijn aantreden sprak de jonge burgemeester het samengekomen volk voor de deur van het raadhuis aan de Hartveldseweg met enig gevoel voor pathos toe: *“Ik besef goed welke zware taak Hare Majesteit de Koningin op mijn schouders heeft gelegd en vraag hulp en medewerking van alle ingezetenen.”* Op dat moment schommelde het inwoneraantal van Diemen rond de 1700 inwoners. Bicker was geen carrière-tijger. Hij hoefde niet zo nodig wat anders en voelde zich prima thuis in Diemen. Hij woonde voorlopig op de bovenste verdieping van het raadhuis, waar al snel zoon Daniel werd geboren. Hij liet daarna blijken in te zetten op een langdurig verblijf in Diemen door aan het einde van de Ouderkerkerlaan zijn droomhuis te laten bouwen. Toepasselijk noemde hij het Huize Edward.

Bicker contra Der Kinderen

In de loop van de 22 jaar dat Bicker in het kleine landelijke dorp aan het roer stond, ontdekte de Amsterdamse industrie de ruimte en de rust in Diemen. De Sniep, nu een prachtig woongebied, groeide uit tot een industriegebied met grote fabrieken. Zoals de glasfabriek Anna en de Nederlandse Betonijzerbouw. Overigens waren burgemeester Bicker en zijn wethouders weinig enthousiast om in Diemen woningen voor het groeiend aantal arbeiders te bouwen. Zij vreesden te

moeten opdraaien voor de financiële gevolgen als de arbeiders zonder werk kwamen te zitten. Zo had Bicker grote moeite met de plannen van dokter C.J. der Kinderen. De populaire huisarts was de drijvende kracht achter de woningbouwvereniging Diemen Vooruit. Met heel veel moeite kreeg de vereniging toestemming om te bouwen: zestien woningen zo ver mogelijk buiten de bebouwde kom op een terrein aan de Ouddiemerlaan. Aan de andere kant maakte Bicker zich weer geliefd bij de Diemenaren door zijn enthousiaste belangstelling voor het verenigingsleven. Vooral de Diemer Harmonie en de Commissie van de Kinderfeesten konden op zijn steun rekenen. In deze laatste club zaten dan ook veel prominente Diemenaren zoals Vervetjes, Kaskens, Piet Saan. Diebrink en schoolmeester Jan Teer van de Openbare Lagere School aan de Ouderkerkerlaan. Zo was er een sterk netwerk van autochtone Diemenaren. Buitenstaanders kwamen daar niet zo makkelijk tussen.

Meester Teer

Bicker overleed op 1 oktober 1925 na een kort ziekbed. De Diemense gemeenschap reageerde verslagen. Ook de kinderen voor wie hij zoveel betekend had, wilden iets doen om hun medeleven te laten zien. Op de massaal bezochte begrafenis op Rustoord memoreerde schoolmeester Jan Teer de woorden van een schooljongen die na het horen van het droeve nieuws bij hem was gekomen: *“Meester, mogen wij ook iets doen? Een bloempje? Hij was altijd zo goed voor ons.”*

De drie zoons van Edward Bicker werd moed ingesproken, maar ruim drie jaar later wachtte hen een opnieuw een groot verdriet toen hun moeder Catherine Bicker-Strikwerda op 11 februari 1929 geheel onverwacht overleed.

Het grafmonument van burgemeester jhr. E.W.E. Bicker op begraafplaats Rustoord. Het ontwerp en uitvoering was de firma L.M. van Tetterode, bestaande uit een wit marmeren grafsteen, waarin de namen van Bicker en zijn vrouw staan gegraveerd, alsmede hun familiewapen en het gemeentewapen van Diemen. Onderaan de steen staat deze tekst gebeiteld: *“Adel van geboorte. Edel van ziel. Warm van hart. Eenvoudig van hart. Ijverig van natuur.”* Aan de voet van het beeld ligt een steentje voor een te vroeg overleden kindje. Op 16 januari 1926 droeg schoolmeester Jan Teer het grafmonument over aan de familie als gift van de Diemense bevolking. Het grafmonument is nog steeds te zien, meteen na de ingang rechts van het pad (foto 1999, Wiard Krook)

6 december 1945: burgemeester De Geer van Oudegein

EEN OPMERKELIJKE TERUGBLIK OP DE OORLOGS- JAREN IN DIEMEN

Taco ten Dam

Enfin, met de kennis van nu. De geïnteresseerde lezer anno 2018 gelooft zijn of haar ogen niet bij het lezen van de rede die burgemeester meester jonkheer Lodewijk Eduard de Geer van Oudegein uitsprak bij de installatie van de tijdelijke gemeenteraad van Diemen op 6 december 1945. De 38-jarige rijzige, adellijke jurist, was weer helemaal terug sinds hij op 17 december 1943 met verlof werd gestuurd. Hij straalde weer het gezag uit van een gestudeerde burgemeester tussen eenvoudige burgers, boeren en buitenlui. Ondanks de papierschaarste heeft De Geer zijn rede laten drukken. De Geer memoreerde de grote rampen voor Diemen van de afgelopen vijf oorlogsjaren. Van de afbraak tot het verdwijnen van klokken en bomen. Over het lot en het verdwijnen van tientallen joden uit Diemen geen woord. Zeer opmerkelijk. Historicus Van der Heijden geeft een verklaring.

Kiescollege

De elf leden van de tijdelijke gemeenteraad, allen mannen, waren gekozen door een kiescollege dat op voordracht van de Commissaris der Koningin was aangesteld. 32 mannen en een vrouw: Rie Keesje-Hillebregt, de socialistische verzetsvrouw uit de Schoolstraat. Het gezag van en ontzag voor een burgemeester is in 1945 onverminderd groot. Zeker voor een burgemeester van wie ze weten dat hij door de Duitsers is weggestuurd. De Geer heeft zijn verhaal met zorg en aandacht gecomponeerd. Zijn woorden

zijn zorgvuldig gekozen, een jurist waardig. Maar hoe kwamen ze over toen hij ze uitsprak op dat moment in de raadzaal aan de Hartveldseweg? Wat ging er door Rie Keesje heen? Haar man Bram was een van de joden die onmiddellijk vluchtte toen de Duitsers binnenvielen. Hij had genoeg gelezen en gehoord en wist hoe de Duitsers met joden omgingen. En in de oorlog was haar joodse vriendin en kunstenaar Fré Cohen bij haar ondergedoken geweest. Ze was verraden door buurtgenoten, ook dat was Diemen. Fré Cohen had later zelfmoord gepleegd toen zij, ook alweer na verraad, op 14 juni 1943 in haar onderduikplaats in Borne ontdekt was.

Voldoende

De burgemeester sprak over zichzelf in de derde persoon: *“Ik zal niet probeeren U verslag uit te brengen van de wijze, waarop de burgemeester zich van dezen taak kweet.”* Met een argumentatietruc – de autoriteit die niets hoeft uit te leggen – sprak hij tot zijn toehoorders: *“Het is U allen voldoende bekend, dat de werkzaamheden in hoofdzaak beperkt bleven tot het afweren en ontduiken van aan ons volk vijandige Duitse maatregelen.”* Zijn formulering was vaag: per ongeluk of moedwillig?

Aanwijzingen

Ja, hij was op zijn post gebleven, toen de Duitsers kwamen. Zoals bijna overal in Nederland burgemeesters op hun post bleven. Daarmee handelde De Geer in de verwarrende meidagen van 1940 volgens de vage richtlijnen voor gemeentebesturen bij een vijandelijke inval. De Aanwijzingen voor 1937 was een boekje met instructies die gebaseerd waren op de militaire bezetting van België van 1914 (Liempt 2009, p. 96). Het belang van de bevolking stond voorop. Burgemeester blijven zolang je op die positie nuttig kon zijn. Pas als blijven doorwerken meer nadelen dan voordelen voor de bevolking met zich mee brengt, is vertrek gerechtvaardigd. Dus De Geer bleef burgemeester. De speling van het lot bracht met zich mee dat nota bene zijn vader, Dirk Jan de Geer, als hoofd van het kabinet hals over kop naar Engeland was gevluht.

Zoon en vader

Toen men in Diemen van de schrik bekomen was, leek het leven weer zijn normale ritme op te pakken. In de eerste maanden van de bezetting veranderde er weinig, behalve voor joden. De burgemeester moest naar

Jhr. mr. Lodewijk Eduard de Geer van Oudegein
(1907-1985)

een andere baas luisteren. Maar ja, uitgerekend wederom zijn vader Dirk Jan de Geer, liet op 14 mei 1940 vanuit Londen weten dat de administratieve instanties in Nederland hun plicht niet moesten verwaarlozen. "Hun plicht is thans, zoo goed zij kunnen met de Deutsche autoriteiten samenwerken en daardoor de bevolking zooveel mogelijk helpen. Aan de andere kant bestaat de plicht van de bevolking daarin de autoriteiten te helpen door zich kalm en ordelijk te gedragen en zich te onthouden van elke handeling, waardoor de normale verhoudingen verstoord worden." (Heijden 2009, p.132).

Winterhulp

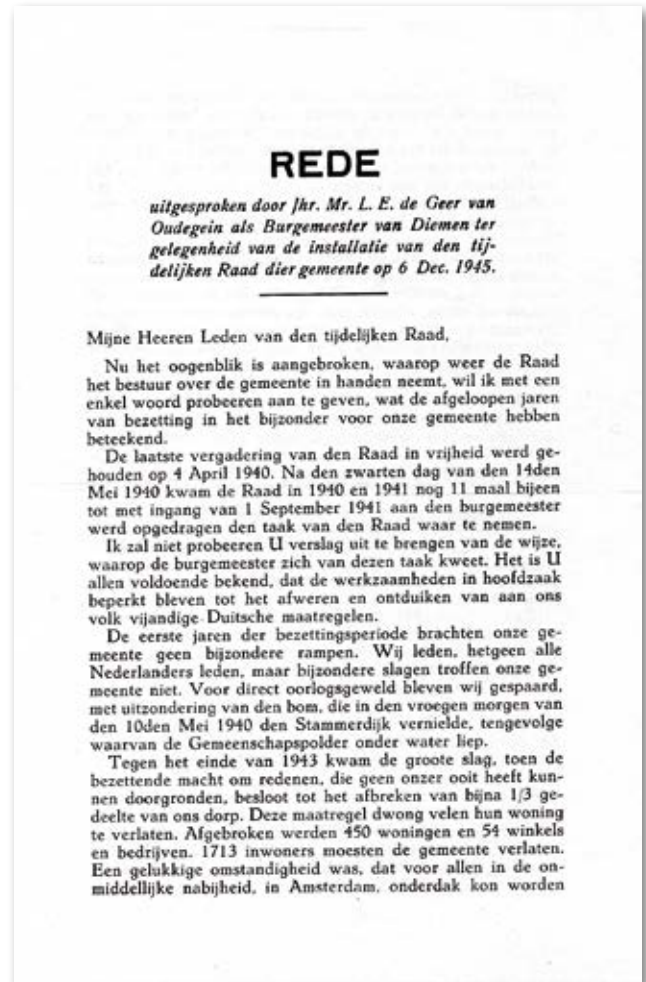
En dus boog zoon Eddy de Geer als burgemeester van Diemen mee met de wil van de bezetters. Zo werd hij ongevraagd plaatselijk directeur van de Stichting Winterhulp. Winterhulp, opgericht in 1940 door rijkscommissaris Seyss-Inquart, die er zegt te zijn voor alle arme en behoeftige Nederlanders. In feite was Winterhulp een zuiver nationaalsocialistische organisatie die alle maatschappelijke hulpverlening zoals verleend door de overheid, particuliere en kerkelijke organisaties in Nederland moest overnemen. De inkomsten van Winterhulp kwamen onder andere uit collecten. Voor de winter van 1941 kreeg De Geer tot zijn verrassing een groot bedrag toegewezen. Hoewel de collecte in Diemen 500 gulden opbracht, keerde Winterhulp 1500 gulden uit aan Diemen. (Tijd 1941, p.4). Het is een raadsel waarom Diemen zo goed bedeed werd. Speelde de familierelatie met oom Ernst Voorhoeve (gewild of ongewild) een rol? Voorhoeve, een broer van zijn moeder Ria, was in de oorlog propagandaleider van de NSB.

NSB

Tegen inwoners van Diemen die provocerend de leer van de nieuwe orde predikten, trad De Geer nauwelijks op. Zo zag hij toe, ongetwijfeld met ingehouden woede, hoe een middenstander de openbare ruimte gebruikte om beledigende leuzen tegen het koningshuis te kalken. Op een steenworp afstand van het raadhuis. En toen de Duitsers eisten dat sommige straten in Diemen een andere naam moesten krijgen, hield De Geer de zaak even op, maar het gebeurde tenslotte wel. Ook de "Oranjestein" verdween uit de gevel van het raadhuis. Zaken die pijn deden, maar die De Geer volgens de Aanwijzingen moest slikken. Hoewel hij in zijn toespraak meldde dat er zich geen NSB'ers in het raadhuis bevonden, handhaafde hij de gemeentearts die openlijk NSB'er was en zwaaide hem lof toe toen de arts erin slaagde apotheker Lok van Betondorp naar Diemen te halen.

Ordedienst

Het is altijd vaag gebleven of De Geer wist dat de jonge ambtenaar Chris Bührmann een tijdje de kelder van het raadhuis gebruikte als opslagplaats voor de Ordedienst, een verzetsorganisatie van rechtse snit. En of hij wist dat zijn ambtenaren Ruigrok van de Werve en Van Kleef dossiers van de Ordedienst heen en weer reden met een kruiwagen naar de Ouderkerkerlaan. Naar de woning/drukkerij van Jeanne de Wild waar een tijd lang verzetslieden in het geheim werkten. Het is moeilijk voorstelbaar

De eerste pagina van "Rede, uitgesproken door Jhr. mr. L.E. de Geer van Oudegein als Burgemeester van Diemen ter gelegenheid van de installatie van den tijdelijken Raad dier gemeente op 6 Dec. 1945" (coll. HKD)

dat De Geer nooit iets in de gaten heeft gehad. Maar waar de namen van alle betrokkenen herhaaldelijk opduiken in studies en boeken over het verzet in Diemen, nooit wordt de naam van De Geer hiermee in verband gebracht. Ook niet in het standaardwerk De Geschiedenis van de Ordedienst van Schulten.

Oorlogsrampen volgens De Geer

"De eerste jaren der bezettingsperiode brachten onze gemeente geen bijzondere rampen. Wij leden, hetgeen alle Nederlanders leden, maar bijzondere slagen troffen onze gemeente niet." Nou ja, er was op 10 mei 1940 een verdwaalde bom, een gat in de Stammerdijk en een ondergelopen polder. Dat was heftig. Maar eigenlijk bleef Diemen voor bijzondere slagen gespaard. Tot eind 1943, vindt De Geer. Toen was de eerste slag die Diemen trof: het afbreken van bijna 1/3 van Diemen in 1943-1944. De tweede slag was de inundatie van "grote stukken prachtig weiland" in 1944, het weghalen van de kerkklokken en "alle boomen langs de wegen als slachtoffers van het gebrek aan brandstoffen. Voor ons dorp, dat toch al zoo weinig natuurschoon rijk is, is dit een ernstig verlies."

Dat waren slagen van nogal verschillende omvang. Uiteraard hadden ze op de direct betrokkenen een grote impact. Zeker voor de evacués voor wie, zegt de ➤

burgemeester letterlijk “het een gelukkige omstandigheid was, dat in Amsterdam onderdak gevonden kon worden.” De “gelukkige omstandigheid” betrof dus de leegstand van woningen door de deportatie naar vernietigingskampen van alle joden uit de Transvaalbuurt. Onder hen waren ook joden die in 1942 uit Diemen weg moesten. Dat had de burgemeester anders kunnen uitdrukken. Een polder onder water is voor de betrokkenen ongetwijfeld een nare zaak, maar dat de burgemeester het verdwijnen van klokken en bomen als ramp opvoert, geeft te denken. Of was dat om dorpsgenoten tevreden te stellen die het maar niets vonden dat arme drommels uit de stad een boom omzaagden om de vrieskou in de hongerwinter in hun huizen te verjagen?

Verlof

Uiteindelijk betekende de kwestie van de afbraak van de huizen in Diemen ook het (voorlopig) einde van het burgemeestersambt van De Geer van Oudegein. De Duitsers stuurden hem met verlof omdat De Geer vond dat hij juridisch gezien niet verantwoordelijk kon worden gemaakt om de opdracht tot afbraak te geven. Zijn opponent, de Duitse jurist Calmeyer, begreep hem wel, maar wilde niet toegeven. Calmeyer vreesde voor een precedentwerking voor andere burgemeesters als hij De Geer op juridische gronden zou toestaan de opdracht te weigeren. Hij stelde voor De Geer met verlof te sturen in afwachting van zijn ontslag. Calmeyer was mild. De Geer behield zijn pensioenrechten. Hij onderstreepte dat het om een gewetensconflict van De Geer ging en dat de weigering op geen enkele manier met sabotage te maken had. Tenslotte stelde hij voor de eerste wethouder noch gemeentesecretaris van Diemen te belasten met de opdracht tot afbraak. Opnieuw niet bepaald een harde lijn.

In “de periode zonder bijzondere rampen” werkte De Geer mee aan allerlei maatregelen tegen joodse inwoners van Diemen.

Jodenvervolging en Diemen

Dan nu terug naar de twee zinnen “Het is U allen voldoende bekend, dat de werkzaamheden **in hoofdzaak** beperkt bleven tot het afweren en ontduiken van aan ons volk vijandige Duitse maatregelen.” en “De eerste jaren der bezettingsperiode brachten onze gemeente geen bijzondere rampen.” De Aanwijzingen van 1937 gaven geen antwoord op de vraag *Wat te doen als een vreemde mogelijkheid de baas werd die op autoritaire wijze rassendiscriminatie ging toepassen?* In hoeverre betekende de maatregelen tegen joden in Diemen voor De Geer een gewetensconflict zoals hij dat kreeg bij de opdracht om huizen af te breken? Een opsomming van gebeurtenissen die De Geer bekend waren in de volgens hem periode zonder bijzondere rampen.

Feiten in eerste jaren

In “de periode zonder bijzondere rampen” zoals De Geer zijn toehoorders voorhield, werkte hij mee aan allerlei maatregelen tegen joodse inwoners van Diemen, zoals overigens bijna elke burgemeester in Nederland meewerkte. Elke maatregel was in feite een afzonderlijk stapje dat per stapje gewogen werd en aanvaardbaar werd geacht in de gegeven omstandigheden. Uiteindelijk kon geen burgemeester zeker weten dat het stapjes waren in een traject dat uiteindelijk leidde tot deportatie van zijn

Burgemeester en notabelen van Diemen in officieel tenue op de Loswal. Van links naar rechts: de heer Schneider, onbekend, burgemeester De Geer van Oudegein (met ambtsketting), onbekend en de heer Bredschneider (foto M. van Schilfhout, coll. GAD)

joodse inwoners, ook in Diemen. Zo liet de burgemeester alle gemeenteambtenaren de Ariërverklaring tekenen. Daarna bestelde hij 100 formulieren voor de aanmeldingsplicht van joden en registreerde de joodse inwoners van Diemen. Hij werkte mee aan het verbod voor joden om lid te zijn van de lokale muziekvereniging en voetbalvereniging. Hij maakte melding van het ontbreken van joodse verenigingen in Diemen en voerde het verbod door dat joden niet mochten zwemmen in zwembad De Diemerplas en dat de lokale horeca verboden terrein was. Hij zette zijn handtekening onder een briefje aan schoolhoofd De Vries dat hij geen joodse schoolfoto's mocht toelaten. Hij wist dat joodse schoolkinderen na de zomervakantie van 1941 ontbraken in de klassen van de Diemense lagere scholen. Uiteindelijk verschafte hij op bevel van de Duitsers een lijst met 91 namen en adressen van joodse inwoners van Diemen. Hij wist dat een groot deel van hen uit Diemen weg moest naar speciale wijken in Amsterdam. Hij moet geweten hebben dat Duitsers met grof geweld joden uit hun Diemense huis haalden. Hij moet geweten hebben dat Diemense politieagenten assisteerden bij het ophalen van joden uit huizen in Diemen. Hij moet geweten hebben van het joodse werkkamp Betlem van waaruit de joodse mannen op 2 oktober 1942 werden weggevoerd naar het oosten. Maar wist hij dat het gedwongen vertrek van joodse Diemenaren uiteindelijk deportatie naar vernietigingskampen betekende en dat de joodse mannen van Betlem rechtstreeks naar Polen werden gedeporteerd? De vraag rijst of hij het had kunnen weten wat mensen in de Haarlemmermeer op 22 mei 1943 blijkbaar wel wisten. "Och, als ze vergast worden, zijn ze tenminste direct dood, dat is nog altijd beter dan doorgemarteld worden....", zegt mevrouw Van Melle als 'troost' tegen haar onderduikster Hanny Michaelis over het lot van haar ouders (Michaelis, 2017, p.562).

Het proces tegen Dirk Jan de Geer (voorste rij met gesloten ogen) in mei 1947. Zijn zoon 'Eddy' de Geer van Oudegein (met mappen in de hand) staat zijn vader juridisch bij. Rechts naast de politieagent Ernst Voorhoeve, zwager van Dirk de Geer en propagandaleider van de NSB (coll. Taco ten Dam).

Hoofd- of bijzaak

Hoe is het mogelijk geweest dat de burgemeester de jodenvervolging in Diemen onbesproken laat in een speech in 1945 waarin hij terugblijkt op de oorlogsjaren? Moeten we uit zijn formulering "dat de werkzaamheden **in hoofdzaak** beperkt bleven tot het afweren en ontduiken van aan ons volk vijandige Duitse maatregelen" dat de jodenvervolging voor De Geer een bijzaak is geweest? Waarom zegt hij dat "de eerste jaren der bezettingsperiode onze gemeente geen bijzondere rampen brachten" als de jodenvervolging in Diemen geheel in deze periode valt?

De historicus Van der Heijden geeft in *Grijs Verleden* een verklaring: "Er bestond in Nederland na de bevrijding nauwelijks belangstelling voor de situatie van de joden. Het leed van de joden werd beschouwd als een van de vele kwetsuren uit een pijnlijke periode." (Heijden, p.356, 2009). De houding en het gedrag van De Geer van Oudegein zijn blijkbaar niet uitzonderlijk. Van der Heijden stelt dat "het volslagen gebrek aan belangstelling voor het joodse leed meteen na de oorlog bleek uit de talloze preken die overal in het land werden gehouden. De joden werden daarin slechts terloops genoemd, en altijd als niet meer dan een van de velen getroffen groepen." (Heijden 2009, p.357). Extra pijnlijk dat De Geer verder gaat: hij *noemt* in zijn opsomming van getroffen evacués, ondergelopen weilanden, weggehaalde kerkklokken en bomen zelfs het leed van de joden niet. ☞

Literatuur

- **Bakker**, Alfred; **Bulterman-Hartsink**, Willy; **Cuijpers**, John; **Dam**, Taco ten et al, *Diemens Oorlog, Dorp bij Amsterdam onder Duitse bezetting*, Historische Kring Diemen (Diemen, 2015)
- **Calmeijer**, Hans, *brief van 15 december 1943 aan Althaus, betr: Bürgermeister de Geer in Diemen* (Nationaal Archief)
- **Dijk**, Steven H., *40 jaar PvdA Diemen, Een geschiedenis van een afdeling*, (Diemen, 1986)
- **Geer van Oudegein**, L.E. de, *Rede uitgesproken door Jhr. Mr. L.E. de Geer van Oudegein als Burgemeester van Diemen ter gelegenheid van de installatie van den tijdelijken Raad dier gemeente op 6 Dec. 1945*
- **Heijden**, Chris van der, *Grijs verleden, Nederland en de Tweede Wereldoorlog*, (Utrecht, 2009)
- **Liempt**, Ad van, *De Oorlog*, (Amsterdam, 2009)
- **Michaelis**, Hanny, *De wereld waar ik buiten sta, Oorlogsdagboek 1942-1945*, (Amsterdam, 2017)
- **Schulten**, J.W.M., *De geschiedenis van de Ordedienst, Mythe en werkelijkheid van een verzetsorganisatie*, (Den Haag, 1998)
- Wat Winterhulp beschikbaar stelt, In: *De Tijd*, 1 februari 1941, p. 4

TWEE FOUTE BURGEMEESTERS IN OORLOGSTIJD

Taco ten Dam

Tijdens de bezetting van ons land waren de Duitsers niet van de lange procedures. Zo werd direct na de Februaristaking (1941) het complete gemeentebestuur van Amsterdam ontslagen. Burgemeester Willem de Vlucht werd opgevolgd door de pro-Duitse burgemeester Edward Voûte. In december 1943 dacht Eddy de Geer van Oudegein, de burgemeester van Diemen, te lang na hoe hij moest handelen bij de afbraak van een groot aantal huizen in Diemen. Op 17 december 1943 werd hij in de ochtend per telegram met verlof gestuurd. Diezelfde middag meldde Voûte zich in Diemen als waarnemend burgemeester.

Edward John Voûte werd na de Februaristaking in 1941 benoemd tot burgemeester van Amsterdam. Hij was van 17 december 1943 tot 7 januari 1944 ook waarnemend burgemeester van Diemen.

De Amsterdamse NSB-wethouder mr. dr. Frans Pieter Guépin wordt op 8 januari 1944 waarnemend burgemeester van Diemen.

Edward Voûte

Voûte viel in de drie weken dat hij in Diemen waarnam, op door twee opmerkelijke zaken. Ten eerste gaf hij onmiddellijk de opdracht tot afbraak van de huizen van de Diemerkade tot en met de linkerzijde van de Jan Bertsstraat. Ten tweede stelde hij op 4 januari 1944 aan de secretaris-generaal van het Departement Binnenlandse Zaken voor om Diemen bij Amsterdam te voegen. Voordat Voûte echter antwoord heeft kunnen krijgen, is hij alweer vertrokken. Voûte was geen lid van de NSB, maar om praktische redenen van de Germaanse

Voûte was geen lid van de NSB, maar van de Germaanse SS.

SS. Na Dolle Dinsdag probeerde hij een switch te maken en stelde hij zich milder op naar tegenstanders van het nationaalsocialisme. Na de oorlog werd hij veroordeeld wegens hulpverlening aan de vijand. Hij kwam eind 1948 al vrij. Edward Voûte overleed in 1950.

Frans Guépin

Zijn opvolger was Frans Guépin, een overtuigd NSB'er en antisemiet. In Amsterdam was hij wethouder van arbeidszaken en vanaf 8 januari 1944 combineerde hij dat met het waarnemend burgermeesterschap van Diemen. Omdat hij maar drie

Een overtuigd NSB'er en antisemiet.

ochtenden in de week in Diemen was, stelde hij voor belangrijke klussen een vervanger aan. Zo kreeg bakker Baak de taak om het voedselprobleem in Diemen op te lossen. Guépin noteerde in zijn dagboek (bewaard gebleven bij het NIOD) dat hij goed samenwerkte met dominee Diepersloot, predikant Hoyer en de katholieke zusters aan de Hartveldseweg. De vraag is of die constatering wederzijds is geweest. Guépin vond ook dat hij verdienstelijk werk verrichtte in Diemen. Zo liet hij een dijk aanleggen door de Venserpolder om de gevolgen van onder water zetten te beperken. Ook zette hij zich in voor de organisatie van kindertransporten van Diemen naar Holwerd. Trouw aan de nazileer bleef hij, ook toen de bevrijding van Nederland een kwestie van tijd was. Op 23 mei 1945 werd Frans Guépin gearresteerd. Twee jaar later werd hij veroordeeld tot een gevangenisstraf van 3 jaar en 6 maanden. Frans Pieter Guépin overleed in 1973.

ACHT JAAR WEDEROPBOUWBURGEMEESTER VAN DIEMEN

Taco ten Dam

Toen Hermannus Dallinga op 1 mei 1947 geïnstalleerd werd als burgemeester van Diemen wachtte hem een flinke klus. De nieuwe burgervader moet de belofte inlossen van zijn plotseling naar Vreeswijk vertrokken voorganger De Geer van Oudegein: het creëren van een nieuwe fraaie wijk op de troosteloze vlakke tegen de gemeentegrens met Amsterdam. Zo werd Dallinga, 51 jaar en PvdA-lid, de “wederopbouwburgemeester” van Diemen.

Burgemeester Menado

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Dallinga in Nederlands-Indië. Hij was nog maar net burgemeester van Menado toen de Japanners zijn stad bezetten. Hij was al sinds 1922 in Indië toen de Amsterdamse predikantenzoon tekende als officier voor het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL). Na een aantal bestuurlijke functies was het burgemeesterschap van Menado, een grote, levendige handelsstad op het eiland Celebes, in 1941 de kroon op zijn carrière. Maar de Japanse bezetting veranderde zijn leven ingrijpend: van eerste burger van een grote stad naar rechteloos gevangene. Na de oorlog kwam hij via Australië terug naar Nederland. Herman Dallinga was er de man niet naar om stil te zitten en toen er eind 1946 een vacature in Diemen ontstond, solliciteerde hij.

Amsterdammer

Als geboren Amsterdammer kwam hij toch een beetje thuis. Zijn cv vermeldde een uitgebreide bestuurlijke ervaring. De net opgerichte PvdA stond open voor mensen als Dallinga: een vooruitstrevend christen die de keuze voor een confessionele partij niet meer als vanzelfsprekend beschouwde. Zo stapten bijvoorbeeld ook in Diemen de CHU'ers Roest en De Jager over naar de PvdA. De vertrokken burgemeester De Geer van Oudegein was juist conservatief en wilde het liefst de draad van 1940 weer oppakken. Maar in Diemen was in de oorlog te veel gebeurd. In dat licht gezien was het niet vreemd dat men koos voor een maatschappelijk bewogen én ervaren bestuurder toen De Geer van Oudegein eind 1946 naar Vreeswijk vertrok.

Moderne architectuur

Bij het aantreden van Dallinga is de grootste klus het genezen van de open oorlogswond: het volbouwen van de kale, lege vlakke van de ringvaart tot de Jan Bertsstraat. Er is weinig geld, maar eind 1947 is de Nederlandse economie mede door de extra impuls van het Marshallplan zodanig aangetrokken dat in Diemen serieus nagedacht kan worden over de herbouw. Er is ruimte, letterlijke en figuurlijk, voor een moderne stedenbouwkundige aanpak. Zo komt er een open bebouwing om elke woning optimaal te laten profiteren van zon en lucht. Het totale plan omvat 112 eengezinswoningen, 93 boven- en

De opstelling van de voetbalwedstrijd tussen Diemense kopstukken tijdens de Koninginnefeesten t.g.v. de verjaardag van H.M. de Koningin (1-3 september 1947) te Diemen, Burgemeester Dallinga was de scheidsrechter en de Diemense politie grensrechter (Officiële Feestgids, Oranjevereniging te Diemen, coll. HKD)

benedenhuizen, 96 flats in twee en 62 flats in drie woonlagen. Bovendien nog 56 woningen met winkels of werkplaats. In totaal 419 woningen. Elk jaar moeten er 125 woningen opgeleverd worden.

Evacués

De meeste van de 1600 inwoners die in 1944 moesten verhuizen naar de Amsterdamse Transvaalbuurt willen terug naar Diemen. Als Het Parool hem interviewt, toont Dallinga begrip voor ze: “Van een definitieve vestiging in de hoofdstad kon geen sprake zijn, want een evacuë blijft evacuë, totdat hij in zijn woongemeente weer kan worden ingeschreven.” Hij legt uit dat hij meteen na de bevrijding niet voor ze kon doen: “We hebben in Diemen heus niet stilgezeten”, vertelt burgemeester H. Dallinga, “en gebouwd wat we konden. Maar dat was in de eerste plaats om de huidige barre woningnood in Diemen zelf op te lossen.” ➤

Burgemeester Dallinga mocht graag een haring happen bij tante Mart Noordermeer bij de Sint-Petrus'Bandenkerk. Tante Mart stond hier 1948 tot 1963. Inmiddels staat de gezellige haringstal van Johan van Leijenhorst al 28 jaar praktisch op dezelfde plek (coll. Johan van Leijenhorst)

Mooi gebaar

Een deel van de nieuwe woningen bestemde Dallinga voor de evacués, de slechtst behuisden eerst. In november 1949 sloeg Dallinga de eerste paal voor de herbouw. De Diemense aannemer die in de oorlog zijn huis kwijtraakte, mag de eerste achttien woningen bouwen. "Het komt u toe de eerste nieuwe woningen te bouwen," zei de burgemeester in zijn speech. Dat was een mooi gebaar. De eerste winkels in de Arent Krijtsstraat werden in 1951 geopend. Voorbij de Hartveldsebrug was de entree van Diemen veranderd: de bebouwing lag meer naar achteren dan vroeger waardoor er nu een breed gazon lag.

Op 18 augustus 1953 kreeg burgemeester H. Dallinga van een leerling de sleutel overhandigd van de nieuwe openbare lagere school aan het Schoolpad aan het einde van de Jan Bertsstraat. In 1957 kreeg de school officieel de naam "Burgemeester H. Dallingaschool" genaamd. In 1990 werd de naam veranderd in "De Octopus" (foto Memory, Amsterdam, coll. HKD)

*De Diemense aannemer
die in de oorlog zijn huis
kwijtraakte,
mag de eerste achttien
woningen bouwen.
Dat was een
mooi gebaar.*

Indrukwekkend

In 1954 maakte zijn huisarts zich zorgen over de gezondheid van Dallinga. Hij maande hem het wat rustiger aan te doen. Zijn korte break is zelfs nieuws voor Het Parool: "Burgemeester Dallinga en mevrouw Dallinga zullen van Zaterdag 12 tot en met Zaterdag 26 Juni a.s. met vakantie afwezig zijn. Naar wij vernemen gaat de reis naar de Italiaanse meren. Goede reis, burgemeester!" Toch overleed Dallinga onverwacht op 21 oktober 1955 toen hij 's avonds op weg naar een vergadering in de Vondelstraat een hartstilstand kreeg. De avond voorafgaand aan de begrafenis op de Nieuwe Oosterbegraafplaats was er een indrukwekkende herdenking in de raadzaal van het raadhuis aan de Hartveldseweg.

Burgemeester H. Dallingaschool

Op 16 januari 1957 kreeg de openbare lagere school aan het Schoolpad de naam van de overleden burgemeester. Dallinga had lang gestreden voor het openbaar onderwijs in Diemen, maar vond steeds een onwillige, in meerderheid kerkelijke gemeenteraad tegenover zich. Hij bevoog hemel en aarde, maar pas na kamervragen en een uitspraak van de Raad van State kon de nieuwe school er komen.

En waar in Diemen men in het verleden met weinig mededogen omging met de geschiedenis van het dorp, zo weinig respect was er voor de naam van de school. De naam *Openbare Lagere School 'Burgemeester H. Dallinga'* werd in later jaren vervangen door *De Octopus*. Deze naam hadden ze in minimaal tien andere plaatsen in Nederland ook bedacht.

ARROGANTE SLOPER OF VOLKSHUISVESTER PUR SANG

Taco ten Dam

Mr. J.H. (Hans) Strumphler Tideman (1919-2001) (foto Gerrit Hols)

Met Johannes Hendrik (Hans) Strumphler Tideman kreeg Diemen in 1956 na Herman Dallinga opnieuw een PvdA-burgemeester met een protestants-christelijke achtergrond. Strumphler Tideman, afkomstig uit Rijswijk, kreeg in Diemen met de wederopbouw en de grijpgrage handen van Amsterdam te maken. Zijn ambtsperiode viel in een tijd dat de samenleving aan grote veranderingen onderhevig was. Autoriteiten kregen te maken met een burgerbeweging die haar weerga niet kende. Nog even kon Strumphler Tideman leunen op gezag en respect van de jaren vijftig, maar in de jaren zestig brokkelde de automatisch verkregen autoriteit af en kreeg hij steeds vaker de "schuld" dan de "credits". Waar Van Hall in Amsterdam weggebonjourd werd, bleef Strumphler Tideman stevig op zijn stoel zitten. Een prestatie op zich: begonnen in 1956, de jaren zestig overleefd en 28 jaar burgemeester.

Tegenstrijdige reacties

De naam van de oud-burgemeester kan in Diemen nog steeds controversiële reacties oproepen. Oudere Diemenaren zijn het slopen van Diemen-over-de-brug (het huidige Diemen-Zuid) niet vergeten en koesteren de herinnering aan het rustige leven aan en bij de landelijke Ouderkerkerlaan met haar boerderijen. Voor hen is het onvoltooid verleden tijd. De meeste van de duizenden mensen die nu in Diemen-Zuid wonen, weten niet anders. Zij zullen geen standbeeld voor Strumphler Tideman neerzetten omdat hij de ruimte creëerde waar zij nu wonen. Natuurlijk, zij zien de oude afbeeldingen van de Ouderkerkerlaan met die enorme kerk aan het begin en de boerderijen verderop, maar het is voltooid verleden tijd.

Tijdgeest

De oude bewoners hebben het hem nooit kunnen vergeven. De toestanden rond de Ouddiemerlaan en de plannen voor Diemen-Noord kwamen daar later bij en heeft het beeld van de sloper versterkt. Was

de tegenstand in Diemen-Zuid nog netjes en ondergingen de bewoners de boodschap met verdriet, maar gelaten, ten tijde van de Ouddiemerlaan was de samenleving al veranderd. Tegenstanders vertaalden hun boosheid nu in hardere tegenstand. Er waren krakers, er was felle tegenstand in de raad en onder de bevolking; de mensen trokken naar het gemeentehuis om hun ongenoegen te uiten. En het ontzag dat vroegere burgemeesters in hun tijden automatisch meekregen, maakte plaats voor afkeer van de man die in hun ogen de schuld had, de burgemeester. ➤

Burgemeester Strumphler Tideman slaat op 19 april 1957 de eerste paal voor het gebouw van Dagra N.V. op het industrieterrein De Sniep (coll. HKD)

Andere kant

Eerdere burgemeesters die de sloopkogel in het centrum van Diemen toch aardig hadden ingezet om het moderne verkeer ruim baan te geven, waren er mee weggekomen. Het is de ene kant van de medaille. Peter Prins schetste Strumphler Tideman in 2015 als “een doordouwer die Diemen-Centrum liet volbouwen en een studentencomplex van 1000 kamers aan de Rode Kruislaan toestond.” Maar ook hij haalde de tegenstelling aan: “Hij was met zijn geaffecteerde stem echt overblijfsel uit de tijd dat de burgemeester een regent was.” Zijn zoon Henk, die in juli 2018 overleed, kon de kritiek op zijn vader wel begrijpen. Hij wist dat zijn vader een burgemeester van de oude stempel was, met regenteske trekken. Maar hij kende ook de andere kant van het verhaal: “Hij was een volkshuisvester pur sang. Uit eigen ervaring kende hij de woningnood na de oorlog en hoe belangrijk het was voor mensen om een goed dak boven

Burgemeester Strumphler Tideman begeleidde koningin Beatrix en Prins Claus op 15 oktober 1977 bij de opening van metrostation Diemen-Zuid. Voor de Drumfanfare ASV Diemen was het een grote eer om tijdens de feestelijke gebeurtenis te mogen spelen (foto André Verheul)

Burgemeester en wethouders aan het werk in 1981 (foto Gerrit Hols)

hun hoofd te hebben.”¹ Bij zijn entree in Diemen in 1956 had het jonge gezin met verrukking gekeken naar de burgemeesterswoning aan de Venserkade, de kinderen Henk (8) en Rob (10) verheugden zich op een eigen kamer en de ruime tuin.

Oordeel

Over de tijdgeest zei Henk: “Diemen groeide in de jaren dat mijn vader burgemeester was (1956-1983) naast het grote Amsterdam tot een stad van serieuze omvang, die zijn eigen karakter behoudt.” Dat laatste was een knap staaltje werk naast dat arrogante Amsterdam dat Diemen maar al te graag wilde inlijven. In de van tijd tot tijd terugkerende discussie bleef Tideman echter fier rechttop. En het stak de autoriteiten in Amsterdam wel eens dat de industrie Amsterdam links liet liggen en voor Diemen als vestigingsplaats koos. Als een Het Parool-columnist in 1963 na de Luyckx-brand een beetje onkies schrijft dat “Diemen, dwarsligger van het Amsterdamse idee om randgemeenten te annexeren, beter af was geweest als stukje Amsterdam”, klimt Tideman in de pen om “zijn” Diemen te verdedigen. “Deze industrieën kiezen voor Diemen,” legt hij uit, “omdat er in Amsterdam geen plaats meer voor hen is of geen ruimte voor uitbreiding beschikbaar is. Deze in Diemen gevestigde industrieën voelen zich om allerlei redenen zoals de grondprijs en de korte afstand tot gemeentebestuur daar heel goed thuis.”

Het historisch oordeel over burgemeester Strumphler Tideman is nog lang niet geveld.

Het historisch oordeel over burgemeester Strumphler Tideman is nog lang niet geveld. Het is ook zeker niet de bedoeling dat hier te geven. Zolang emotie bij veel Diemenaren een belangrijke rol speelt, is voor een rationeel gewogen oordeel geen plaats.

Noot:

1 Voor dit artikel is gebruikt gemaakt van een publicatie in dagblad Trouw van 13 augustus 2018 over Henk Strumphler Tideman: Een strenge bevlogen huisvester.

Anneke van Dok, Bob de Hon en Amy Koopmanschap

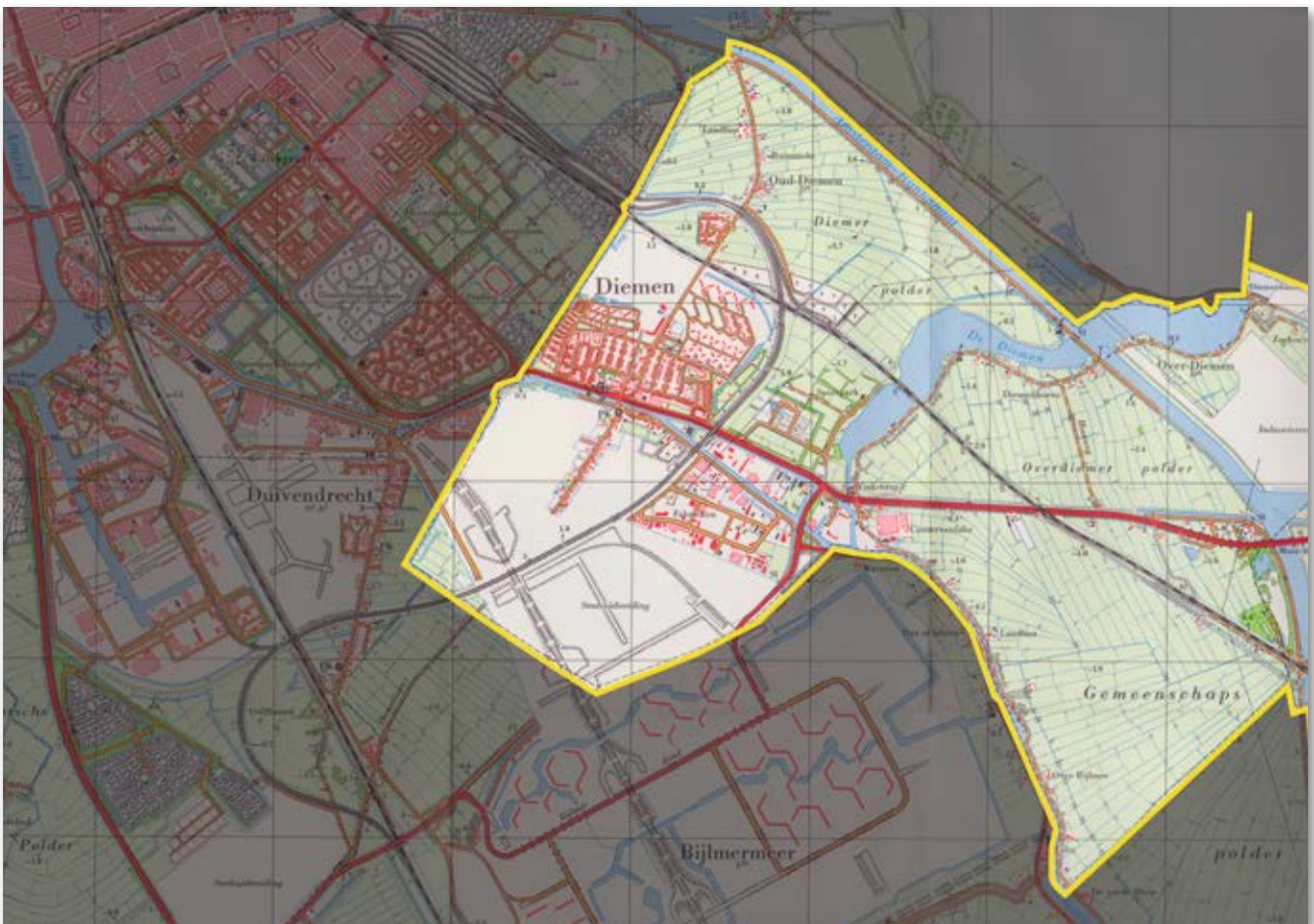
HOE DIEMEN ALTIJD UIT DE KLAUWEN VAN AMSTERDAM BLEEF

Paul Strijp

Een buitenlandse bezoeker die de kaart van de regio Amsterdam opslaat zal zijn wenkbrauwen fronsen. “Wat is dat, Diemen? Een zelfstandige gemeente die helemaal omsloten is door Amsterdam?” Zeker na de recente fusie tussen de gemeenten Amsterdam en Weesp rijst de vraag hoe Diemen er door de jaren heen altijd in geslaagd is haar zelfstandigheid te bewaren. Wat blijkt? Serieuze annexatiepogingen van Amsterdam zijn er eigenlijk nooit geweest. Wel processen van regio- en gewestvorming waarin de autonomie van Diemen indirect op het spel stond. Maar met gemeentebesturen die zeggen zich altijd coöperatief te hebben opgesteld, hoorde je niemand over Diemen klagen. Nou, niemand? Sommige inwoners waarschuwden onze burgemeesters indringend en benadrukten het eigene van Diemen zodra de relatie met Amsterdam ter sprake kwam.

Bob de Hon kan er zoveel jaar later nog om lachen. De man die in 1993 landelijke bekendheid verwierf met zijn actie om supporters van FC Utrecht terug te sturen na het scanderen van racistische leuzen. De man ook die lokaal bij de jaarlijkse inhuldiging van Sinterklaas altijd fiftjtes

opmerkte dat de historie van Diemen verder teruggaat dan die van Amsterdam. Deze Bob de Hon dus, burgemeester van Diemen van 1990 tot 2002, heeft duidelijk nooit last gehad van de bestuurlijke relaties met de hoofdstad. ➤

Kaart Topografische Dienst 1:25.000 (detail kaartblad 25G, verkend 1967, uitgave 1969)
De gemeente Diemen is 'ingeklemd' tussen Amsterdam en Ouder-Amstel

Burgemeester De Hon stuurde op 17 januari 1993 ruim 900 voetbalsupporters van FC Utrecht terug naar huis. Hier wachten ze onder begeleiding van de ME op de trein voor de terugreis naar Utrecht (foto Gerrit Hols)

“ Als college van B&W beschikten wij in die tijd over voldoende zelfvertrouwen. Bij wijze van grap zeiden wij wel eens tegen elkaar: “Als gemeente Diemen zouden wij eigenlijk Duivendrecht erbij moeten nemen”. Een enkele keer ging dat zelfs nog verder. Zo herinner ik me dat ik – wederom bij wijze van grap – wel eens tegen de toenmalige burgemeester van Amsterdam, Schelto Patijn, heb gezegd: “Schelto, wat dacht je ervan als de Watergraafsmeer bij Diemen zou gaan behoren? Patijn zag niet meteen de grap ervan in, schrok zich een hoedje en fluisterde: “Bob, daar kunnen we het nu maar beter niet over hebben!” ”

Burgemeester De Hon ontvangt zijn Amsterdamse collega Patijn Foto: Martijn Heil

Schelto Patijn bezoekt Diemen

DIEMEN - De Amsterdamse burgemeester Schelto Patijn heeft woensdagmiddag een bezoek gebracht aan Diemen. Hij maakte kennis met het college van Burgemeester en Wethouders en een aantal leden van de gemeenteraad.

van Amsterdam heeft bezocht, is hij onlangs begonnen aan een ronde langs de gemeenten die deel uitmaken van het Regionaal Orgaan - Amsterdam (ROA). Patijn bezoekt Diemen dan ook als voorzitter van het ROA.

Burgemeester De Hon schetste voor zijn collega uit Amster-

Diemen, is het gemeentebestuur geen tegenstander van deze nieuwbouwwijk. Grote bezwaren heeft de gemeenteraad echter tegen de geplande ontsluiting door Diemen-Noord. Hij pleitte dan ook voor het eventueel verleggen van de A 1. Daarmee stapte het gemeenschap in een late bus voor een rondrit

Om kennis te maken met het Diemense College van B&W en leden van de gemeenteraad bezocht de Amsterdamse burgemeester Schelto Patijn, als voorzitter van het Regionaal Orgaan Amsterdam (ROA), op 25 augustus 1994 onze gemeente. Hij werd gastvrij door burgemeester Bob de Hon ontvangen, die hem een rondrit per bus aanbood om een indruk van Diemen te krijgen ((Diemer Courant, 25 augustus 1994, foto Martijn Heil)

Overigens was de gedachte van De Hon vanuit historisch oogpunt niet eens een curiosum. Tussen 1811 en 1817 vormden Watergraafsmeer en Diemen één gemeente.

Met banieren naar Haarlem

De Hon laat aan duidelijkheid niets te wensen over: in zijn tijd is een fusie van beide gemeenten nooit een serieus bestuurlijk agendapunt geweest.

“ Dat speelde gewoon niet, daar had je het als bestuurders nooit over. ”

Dat nam niet weg dat anderen Diemen het liefst al lang ingelijfd zouden willen hebben.

“ Amsterdamse ambtenaren tekenden de nieuwe wijk IJburg zonder blikken of blozen in op Diemens grondgebied. Die vonden zo'n kleine buurgemeente alleen maar lastig bij het zoeken van ruimte voor hun uitbreidingsplannen. Dan moesten ze weer overleggen en daar hadden ze gewoon geen zin in. “Oh, bestaat dat nog, Diemen?” kreeg je te horen als je bezwaar maakte tegen die plannen. ”

Ook onder inwoners van zijn eigen gemeente lag de relatie met de hoofdstad best gevoelig.

“ Al vrij snel na mijn aantreden viel mij op dat inwoners spraken over ‘het eigene van Diemen’. Dat geluid hoorde je bij een bezoek aan 100-jarigen, maar ook wel bij kerstfeesten en openingen. Achter dat geluid ging een sterk gevoel schuil. “Ze moeten van Diemen afblijven”. Ik vroeg mij dan altijd af waar dat gevoel precies vandaan kwam. Zeker als je bedenkt dat veel inwoners van Diemen oud-Amsterdammers zijn of gewoon in Amsterdam werken. ”

Maar een gevoel is ook een feit en dat realiseerde De Hon zich maar al te goed. Een gevoel kun je dus maar beter niet ontkennen. Met een ironische lach vertelt hij over zijn gesprekken tijdens de sollicitatieprocedure voor de functie van burgemeester van Diemen.

“ De selectiecommissie stelde mij de vraag wat ik als burgemeester zou doen als Amsterdam de gemeente Diemen zou willen annexeren. “Wees maar niet bang,” antwoordde ik toen, “dan trekken we in protest naar het provinciehuis in Haarlem. Met banieren.” ”

We winkelen toch ook in de Bijenkorf?

Ook de opvolgster van De Hon, Amy Koopmanschap, maakt niet bepaald de indruk geleden te hebben onder de verhoudingen met Amsterdam. Als dit onderwerp ter sprake komt, gaat zij er eens goed voor zitten. Koopmanschap, burgemeester van Diemen van 2003 tot 2015, kwam van de gemeente Zoeterwoude.

“ Daar had ik te maken met de gemeente Leiden als grote broer. Niet zielig doen, was mijn motto altijd. Als kleine gemeente moet je je zelfbewust tonen, initiatieven nemen en samenwerken. Vanuit dat oogpunt was de vacature voor burgemeester van Diemen dan ook een kolfje naar mijn hand. ”

Haar eerste jaren als burgemeester speelden zich af in een politiek instabiele periode. Het college was vooral bezig met overleven. Maar langzaam ontstond er meer ruimte voor zakelijkheid. Daar hoorde ook bestuurlijke aandacht voor de regio bij. Waar in Diemen voorheen vooral getreurd werd over randverschijnselen (“Was tramlijn 9 maar nooit doorgetrokken van Amsterdam naar Diemen”), ging het steeds meer over de vraag: wat hebben Diemen en de regio elkaar te bieden?

“ We hebben toen ook het college van B&W van Amsterdam uitgenodigd. In zo'n overleg kun je laten zien wat je voorstelt. Als je je zaken goed voor elkaar hebt, heb je nergens last van. Ik heb met Amsterdam altijd goed samengewerkt. Een volwassen houding aannemen, niet klein en zielig doen, dáár gaat het om. Net als in Zoeterwoude. In die zin was er voor mij niets nieuws onder de zon. ”

Ook Koopmanschap proefde onder haar inwoners soms weerstand tegen Amsterdam.

“ In de wachtkamer voor vaccinatiebehandelingen hoorde ik sommige Diemenaren wel verzuchten: “Waarom moeten we daarvoor naar Amsterdam? Dat kunnen ze toch ook in Diemen doen?” “We gaan voor onze inkoop toch ook naar de Bijenkorf in Amsterdam,” antwoordde ik dan. ”

Burgemeester Bob de Hon en de Amsterdamse wethouder Guusje ter Horst signeerden op 17 februari 1995 een overeenkomst die toestond dat het Amsterdamse Gemeentelijk Vervoer Bedrijf (GVB) op grondgebied van Diemen een hoofdwerkplaats voor hun trams mocht bouwen (foto Gerrit Hols)

Oud-burgemeester Amy Koopmanschap feliciteert Erik Boog met zijn installatie als nieuwe burgemeester van Diemen op 19 mei 2015 (foto Trudy Kroese)

Serius bedreigd

Hoe anders waren de ervaringen van Anneke van Dok – van Weele, de voorgangster van Bob de Hon. Zij was burgemeester van Diemen van 1984 tot 1990. “Diemen is serius in haar autonomie bedreigd,” zo stelt zij onomwonden. Van Dok kreeg te maken met een Amsterdamse burgemeester die zonder enig overleg Diemen symbolisch doch publiekelijk inlijfde als een stadsdeel. Bestuurlijk een zeer ongebruikelijke handeling.

Maar het waren dan ook andere tijden. Van Dok had in zekere zin te maken met de naweeën van de jaren zestig en zeventig. Dat waren jaren van polarisatie. Bovendien waren dat jaren waarin de autonomie van Diemen onder druk stond. Niet zozeer door een directe dreiging van annexatie door Amsterdam, maar meer als uitvloeisel van een harde strijd om de Bijlmermeer en een daarmee samenhangende regionalisering.

Wat was er aan de hand? ➤

Op 1 juli 1984 werd Anneke van Dok-van Weele geïnstalleerd als burgemeester van Diemen. Na afloop werd ze door de Amsterdamse burgemeester Ed van Thijn gefeliciteerd (foto Gerrit Hols)

Strijd om de Bijlmermeer

Door een ingewikkelde gemeentegrens lag de Bijlmermeer in die tijd op Diemens grondgebied. Voor de gemeente Diemen met haar groeiambities een aantrekkelijk gebied om in te lijven. "Bijlmermeer aan ons" liet de toenmalig burgemeester Strumphler Tideman dan ook in 1961 in het dagblad *De Waarheid* optekenen. Tideman steunde een kabinetsplan om de Bijlmermeer juist niet aan Amsterdam te gunnen. Dat zou vanuit democratisch oogpunt niet goed zijn omdat de afstand tussen het Amsterdamse gemeentebestuur en zijn inwoners dan te groot zou worden, zo luidde de redenering. In plaats daarvan kon er beter een sterke nieuwe randgemeente komen, bestaande uit Diemen, West-Weesperkarspel (lees: de Bijlmermeer) en Ouder-Amstel. Merk dus op dat Tideman omwille van de uitbreidingsmogelijkheden van Diemen bereid was om de gemeentelijke autonomie op te geven. Amsterdam was overigens mordicus tégen deze plannen. Een nieuwe randgemeente zou haar taak in de agglomeratie vast niet goed verstaan.

Op 20 maart 1989 bood burgemeester Anneke van Dok-van Weele aan staatssecretaris van Volkshuisvesting Enneüs Heerma een miniatuur van een kunstwerk van Hans Koetsiers aan. Symbolisch ging hiermee de eerste fase van de nieuwbouw van Diemen-Noord van start (foto Gerrit Hols)

Wat volgde was een felle strijd tussen de betrokken gemeenten, de provincie Noord-Holland, het kabinet en de Tweede Kamer. Die strijd werd beslecht met de aanvaarding van het amendement-Scheps door een kleine Kamermeerderheid op 28 oktober 1964. Dat amendement bepaalde dat de Bijlmermeer voor de periode tot en met 31 juli 1978 aan Amsterdam zou worden toegewezen. Een wetsontwerp van een jaar later verkortte die periode met vier jaar. De Bijlmermeer zou tot de derde september 1974 aan Amsterdam toebehoren, daarna aan Diemen. Zo ver is het nooit gekomen.

Dan maar geen Bijlmermeer, maar dan moeten we wel zelfstandig blijven.

Definitief

Bij wet van 1 september 1978 kreeg de toevoeging van de Bijlmermeer aan de gemeente Amsterdam namelijk een definitief karakter. Diemen had het nakijken. Toch had ook het gemeentebestuur van Diemen zich drie jaar eerder hierbij neergelegd. Een einde aan de jarenlange onzekerheid rondom zijn positie in de regio (lees: behoud van zijn autonomie) was het bestuur toen meer waard dan het verkrijgen van de Bijlmermeer. "Een definitieve indeling van de Bijlmermeer bij Amsterdam is niet onaanvaardbaar voor Diemen, als daarmee tenminste een definitieve situatie wordt gecreëerd," zo verklaarde Strumphler Tideman. De wereld op zijn kop, zou je kunnen zeggen als je naar de inzet van Diemen tien jaar eerder kijkt. De onzekerheid die de burgemeester zo graag wilde beëindigen hing samen met de vorming van een gewest voor Groot-Amsterdam. Lange tijd was de verwachting dat dat er vóór september 1978 zou komen. Sterker, de tijdelijke toevoeging van de Bijlmermeer aan Amsterdam was op die verwachting gebaseerd. De geschiedenis nam een andere loop, dat gewest was er toen niet. Dan maar geen Bijlmermeer, zo moet het gemeentebestuur na al die jaren gedacht hebben, maar dan moeten we wel zelfstandig blijven. Aldus geschiedde. Kort en goed. Na zeventien bewogen jaren over de toekomst van de Bijlmermeer bleef de gemeente Diemen met lege handen achter. Daar stond tegenover dat zij het vege lijf had gered door haar zelfstandigheid te behouden. Die zekerheid bleek van korte duur. De discussies over de meest passende regionale structuren woedden voort. Tegen de achtergrond van dat decor trad Anneke van Dok aan.

Blokkade van de nooduitgangen

“ Er speelden in mijn tijd twee processen van regionalisering. Allereerst nog steeds de vorming van een gewest via de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). In essentie ging het daarbij om de vraag: bij wie wilde je horen? Voor de gemeente Diemen lagen er twee opties voor: de regio Amsterdam – Diemen of de regio Amstelland – Meerlanden. Wij kozen voor die laatste optie. Daar lag de overtuiging achter dat een keuze voor gemeenten van ongeveer dezelfde schaal de weg naar herindeling van Diemen afslot. ”

Volgens Van Dok is die keuze zéér cruciaal geweest. Eigenlijk was de keuze voor Amstelland – Meerlanden een keuze voor beide opties: het gemeentebestuur van Diemen kon immers altijd nog voor Amsterdam – Diemen kiezen. Het andere regionaliseringsproces ging over de vorming van het ROA, het Regionaal Orgaan Amsterdam. Dit orgaan omvatte een groot gebied waartoe ook Purmerend en Almere behoorden. Uiteindelijk zijn beide processen gestrand. Was een van beide wel doorgegaan, dan was – zo is de overtuiging van Van Dok – het inlijven van Diemen onvermijdelijk geweest. Tot het laatst nam zij dan ook het zekere voor het onzekere.

“ Ik heb de toenmalige burgemeester van Haarlemmermeer, Hans de Boer, zelfs nog gevraagd om een extra raadsvergadering uit te schrijven. Die had tot doel om zijn raad de keuze voor Amstelland – Meerlanden nog eens te laten bevestigen. Op die manier was ook voor Haarlemmermeer de exit-optie voor Amsterdam van tafel. ”

Van Dok blokkeerde dus zorgvuldig alle nooduitgangen. Maar hoe zat het nu eigenlijk met die burgemeester van Amsterdam die Diemen als stadsdeel wilde inlijven?

Hoe zat het met die burgemeester van Amsterdam die Diemen als stadsdeel wilde inlijven?

Een mysterieuze persconferentie

Het is ontzettend jammer dat er van die persconferentie geen foto's of andere opnamen meer zijn. Maar hij hééft plaatsgevonden. En Diemen is genoemd! Het is alleen niet helemaal duidelijk op welke wijze en met welke toon. Mij is verteld dat de toenmalige burgemeester van Amsterdam, Wim Polak, een bordje heeft getoond waarop in kapitalen 'Amsterdam' stond en daaronder in kleine letters 'Diemen'. Diemen als dertiende stadsdeel van Amsterdam.

Volgens Van Dok getuigde deze aanpak van een recept om iets niet voor elkaar te krijgen. Geen overleg vooraf, een overval zogezegd.

Op zichzelf was de gedachte van Polak niet eens zo heel gek. We schreven begin jaren tachtig, de gemeente Amsterdam was net met de invoering van stadsdelen begonnen. Ook binnen mijn eigen partij, de Partij van de Arbeid, was er tweespalt over de positie van Diemen. Polak zal het als proefballonnetje hebben bedoeld, maar zijn actie was niet netjes en niet slim.

De gedachte van Diemen als een stadsdeel van Amsterdam is een stille dood gestorven.

Demissionair minister van Verkeer en Waterstaat Neelie Kroes en burgemeester Anneke van Dok-van Weele bedienen op 23 mei 1989 samen een asfaltteermachine. (foto Gerrit Hols)

De gedachte van Diemen als een stadsdeel van Amsterdam is een stille dood gestorven.

Balans

Een zeer beperkt aantal – en nauwelijks serieus te noemen – directe inlijvingspogingen van Amsterdamse burgemeesters. Een aantal processen van regio- en gewestvorming waarin de zelfstandigheid van de gemeente Diemen nooit direct, maar zeker wel indirect aan de orde is geweest. Een gemeentebestuur dat zich in de relatie met Amsterdam altijd coöperatief zegt te hebben opgesteld. En een bevolking waar een enkele keer het 'handen af van Diemen' nog hoorbaar is. Zie hier de balans van de relatie tussen onze hoofdstad en haar veel kleinere buurgemeente Diemen. Niet eens zo'n heel problematische relatie eigenlijk.

Altijd op scherp

Eigenlijk is dat ook wel de grondtoon van de verhalen van de drie oud-burgemeesters van Diemen. Allen benadrukken de goede samenwerking met Amsterdam. Zelfs Anneke van Dok die het in de relatie met Amsterdam misschien nog wel het lastigst heeft gehad. Voor Amy Koopmanschap was dat gebrek aan spanning ook wel een beetje een teleurstelling. ➤

“ Ik koos mede voor Diemen vanwege de te verwachten wrijving met Amsterdam. Maar die wrijving kwam er maar niet. Dat is een groot compliment voor Amsterdam! ”

Het lijkt wel een grap. Ken je die mop van Amy Koopmanschap en de wrijving met Amsterdam? Die was er niet! Maar laten we niet naïef wezen. Een natuurlijke spanning tussen een grote centrum- en een kleine buurgemeente hoort er ook gewoon bij. Of zoals Bob de Hon het verwoordde: Hoe goed de samenwerking met Amsterdam ook was, wij stonden altijd op scherp!

Bronnen

- **Beek**, P.J. ter: *Historie van Diemen* (Amsterdam 1957) p. 14 en 67
- **Mulder**, Jan, **Hanna Blok** & **Karin van Reenen** (red.): *Diemen buyten Amsterdam* (Diemen 1987) p. 25, 157-158
- **Bakker**, Alfred, **Willy Bulterman-Hartsink**, **John Cuijpers**, **Taco ten Dam**, **Ronald van Gelder**, **Jaap Haag**, **Josje Kronenberg-Heijne**, **Wiard Krook**, **Ellen van Meurs**, **Tamme Stallinga** & **Peter Texier** (red.): *Diemens oorlog. Historische Kring Diemen* (Diemen 2015) p. 7, 207 en 267
- Gemeentearchief Diemen (1813-1987), dossier Bijlmermeer, nummers 1460-1467
- Gemeentearchief Diemen (1813-1987), dossier Diemerbrug/Tuindorp, nummers 9, 10, 16, 25, 190 en 191
- De Waarheid, 28 januari 1961, 7 december 1961 en 6 maart 1965
- Interview met Bob de Hon, oktober 2017
- Interview met Amy Koopmanschap, november 2017
- Telefonisch interview met Anneke van Dok-van Weele, januari 2018

In memoriam

EEN HERINNERING AAN ALFONS RUITENBEEK

Alfons Ruitenbeek, hier in de rol van locoburgemeester, installeerde op 1 juli 1984 Anneke van Dok-van Wel als burgemeester van Diemen (foto Gerrit Hols)

Op 17 juli j.l. is Alfons Ruitenbeek overleden. Alfons was een bekende persoonlijkheid in Diemen. Natuurlijk door zijn politieke activiteiten waardoor hij, zo gaat dat in de politiek, voor- en tegenstanders had. Maar altijd stond respect en werken aan een betere samenleving voorop. Alfons was een wereldverbeteraar die zich daar ook persoonlijk zeer voor inzette. Alfons maakte lange tijd deel uit van ons redactieteam. Hij wist veel en leverde dankzij zijn fenomenale geheugen en indrukwekkende dossiers een grote bijdrage aan het vastleggen van de geschiedenis van ons dorp. Hoe moeilijk het voor Alfons ook werd om deel te nemen aan vergaderingen, verdrietige privéomstandigheden en lichamelijke kwalen gingen onvermijdelijk gepaard met het steeds maar ouder worden, hij was tot het laatste moment paraat. Bij zijn begrafenis zagen we ook de vader en opa Alfons terug. Goed om te zien en te horen hoe hij als vader en opa in verhalen beschreven werd en herinnerd zal worden. Wij missen Alfons in ons redactieteam waarin een stukje levende geschiedenis niet meer terugkomt. Met plezier hebben we naar zijn verhalen geluisterd, vaak doorspekt met een vleug humor. Met respect hebben wij gekeken naar zijn levenswiel ondanks alles, zijn doorzettingsvermogen en zijn mens-zijn.

Taco ten Dam, Wiard Krook, Alfred Bakker

De invaller-burgemeester, de invaller-politiefchef en de invaller-gemeentesecretaris

EEN GEDENKWAARDIGE WEEK UIT HET LEVEN VAN EEN LOCOBURGEMEESTER

Steven Dijk

Steven Dijk was in 1990 een week locoburgemeester. Op verzoek haalt hij een herinnering op van een zonderlinge geschiedenis. Wie was die week de baas van Diemen en wie was die week de baas van de politie toen de andere bazen er even niet waren? En welke rol speelde de waarnemer van gemeentesecretaris die er die week niet was.

Geen ambitie

In 1990 was ik een week locoburgemeester. Ik ambieerde die eervolle functie in het geheel niet. In 1986 was ik samen met Hanneke van Wel (CDA) en Guus Blok (net als ik PvdA) wethouder geworden. Omdat de PvdA met twee wethouders en PvdA-burgemeester Anneke van Dok een zwaar stempel op het college drukte, werd Hanneke van Wel locoburgemeester. Guus Blok zou haar vervangen als dat nodig was en ik zou alleen in uiterste nood de ambtsketen dragen. In de periode 1986-1990 gebeurde dat niet. Bij de verkiezingen van 1990 werd de PvdA weer de grootste. Ik werd opnieuw wethouder in een college met wederom Hanneke van Wel en met Rob 't Hart van D66 als derde wethouder. Omdat ik geen enkele behoefte had om locoburgemeester te worden en Hanneke het vier jaar lang goed en met veel plezier had gedaan, bleef zij met onze instemming de eerste vervanger van de burgemeester. Een extra reden daarvoor was dat zij na het vertrek van Anneke van Dok als burgemeester haar taken al waarnam. Zij was op de dag van de installatie van de nieuwe gemeenteraad zelfs een dag formeel burgemeester van Diemen.

Overval met vuurgevecht

De zomervakanties van Van Wel en 't Hart waren al gepland en hadden een overlap van een week. De week van 14 tot en met 21 juli 1990 moest ik eraan geloven. Ik kreeg een pieper waarmee onze secretaresse, de brandweer en de politie mij konden bereiken in noodgevallen. De pieper bleef stil. Op donderdagavond keek ik naar het NOS-journaal en zag dat er een overval was geweest op een administratiekantoor van de Nederlandse Middenstands Bank (NMB) in het kantorengedebied in Diemen-Zuid. De overvallers dachten dat het een afgelegen bankfiliaal was vanwege de grote letters NMB op de gevel, maar er bleek alleen kantoorpersoneel te werken. Toen de politie arriveerde, ontstond er een kort vuurgevecht en dat nieuws haalde het NOS-journaal.

De overvallers dachten dat het een afgelegen bankfiliaal was, maar er bleek alleen kantoorpersoneel te werken

Opheldering

De volgende ochtend vroeg ik aan de waarnemer van de gemeentesecretaris Ben van Kleef of de politie mij als locoburgemeester in functie niet had moeten informeren. Die waarnemer, Peter Vetter was zijn naam, bevestigde dat en gaf mij het dringende advies om de chef van de Diemense politie te bellen en hem om opheldering te vragen. Het was vakantietijd en ook de chef van de groep Diemen Guus Setz, was op vakantie. Hij werd vervangen door adjudant S. en ik belde hem op. Ik vroeg hem of de burgemeester van Diemen niet geïnformeerd had moeten worden over de schietpartij in zijn gemeente. "Nee," deelde adjudant S. mij mede, "dat hoeft niet want Diemen heeft geen burgemeester op dit moment."

Hoewel ik nimmer geambieerd had om een week de burgemeesters-taken waar te nemen, werd dit mij toch te gortig. Aangemoedigd door Peter Vetter, werd mijn toon harder.

"Als ik geen burgemeester ben, begrijp ik dat ik de batterijen van de pieper net zo goed in mijn fototoestel kan doen, het is dezelfde maat, want u bent niet van plan om mijn gezag te erkennen." ➤

Steven Dijk was in 1993 wethouder van Sociale Zaken, maar trad ook op als locoburgemeester. Zo kwam hij in verzorgingshuis De Diem aan de Ouddiemerlaan een echtpaar te feliciteren dat 60 jaar getrouwd was. Rechts naast Dijk staat directeur G.E.F. Deltour (foto Gerrit Hols)

Op voorwaarde dat adjudant S. op zijn knieën van het bureau naar mijn huis zou kruipen met die brief tussen zijn tanden

Toen adjudant S. mij meldde dat mijn toon hem niet beviel, siste Peter Vetter: "Goed zo, doorgaan nu." Ik deed het met genoegen. Het gesprek bleef zeer onvriendelijk van beide kanten en werd na enige tijd beëindigd.

Adjudant S.

De zaterdag daarop werd ik thuis gebeld door een alleraardigste agent. Zij deelde mij mee, dat er met spoed een brief moest worden ondertekend door de burgemeester. Maar ze had begrepen dat er enige problemen waren geweest eerder die week.

Ik deelde haar mee, dat ik bereid was die brief te ondertekenen op voorwaarde dat adjudant S. op zijn knieën van het bureau naar mijn huis zou kruipen met die brief

tussen zijn tanden. Hoewel ze er om moest lachen, deelde ze me mee dat dat niet ging want adjudant S. zat het hele weekeinde op zijn bootje op de Loosdrechtse plassen, zonder pieper.

"Kan het ondertekenen van die brief niet tot maandag wachten?"

"Nee," zei zij, "het gaat om een verdachte van een steekpartij in de huiselijke kring en die zit nu in een politiecel, maar heeft dringend behandeling nodig."

Een kwartiertje later had ik de brief ondertekend.

De resterende drie-en-een-half jaar werden de vakanties van mijn collega's zo gepland dat ik niet meer aan de beurt kwam. Adjudant S. heb ik nooit meer gesproken.

1938 en 1939: Twee opmerkelijke acties van ijscoman Horstman

HEEL EVEN BURGEMEESTER EN EDELACHTBAAR IJS

Taco ten Dam

Op een namiddag in augustus 1938 ontstond er een probleem in het raadhuis aan de Hartveldseweg. Er moesten met spoed handtekeningen gezet worden onder een paar officiële stukken. Maar burgemeester De Geer van Oudegein was met vakantie. Locoburgemeester Westerbeek én de oudste wethouder waren er ook even niet. De volgende die in aanmerking kwam, was het oudste raadslid, J. Horstman. Horstman had een bekend koffiehuis annex ijssalon in de Jan Bertsstraat. Met zijn ijskar trok hij ook door Diemen. Zo kende iedereen in Diemen Horstman. Van jong tot oud, want zo gaat dat met ijsverkopers. De hele vaderlandse pers maakte melding van de gang van de gemeenteambtenaar naar de ijssalon waar Horstman "met rechtmatigen trots zijn loco-burgemeesterlijke handtekening plaatste." Een jaar later zette zijn partij, de *Sociaal-Democratische Arbeiders Partij* (S.D.A.P.), Horstman niet meer op de kandidatenlijst voor de raadsverkiezingen. De nestor van de raad moest met pensioen.

Zaken zijn zaken

Nog één keer haalde Horstman met een opmerkelijke actie de krantenpagina's. 22 Juni 1939 was een bloedhete dag. Zo'n dag waarop zwembaden, terraseigenaars en ijsverkopers hun beste zaken doen. Horstman, ons raadslid-ijsverkoper, kon tijdens de raadsvergadering in de warme kleine Diemense raadzaal zijn

S.D.A.P.-gemeenteraadslid en locoburgemeester voor één dag Horstman aan het werk op de Hartveldseweg nabij de Hartveldsebrug (Het Leven, 3 september 1938)

gedachten even niet meer bij de lokale politiek houden. Met elke voortschrijdende minuut zag hij oplopende gederfde inkomsten. Tenslotte vroeg hij burgemeester De Geer van Oudegein of hij de zitting om een voor hem gewichtige reden mocht verlaten. Die antwoordde gevat: "Komt u dadelijk terug met ijs?" Dat gebeurde niet, Horstman had in de straten van Diemen andere prioriteiten. Of zoals de krant meldde: "Op dezen warmen dag heeft het demissionnaire raadslid zich voor de Diemensche burgerij echter op andere wijze verdienstelijk gemaakt: ondanks de raadsvergadering konden de Diemenaren toch van „edelachtbaar” ijs genieten. Zaken zijn zaken — een mensch kan van het raadslidmaatschap alleen niet leven!"

1948: Diemen 70 jaar geleden

BURGEMEESTER DALLINGA ZIET ESPERANTO OP SCHOOL NIET ZITTEN

Bert Roest

De Diemer Couranten van zeventig jaar geleden vormen een mooi tijdsbeeld van Diemen toen. De maatschappij zag er compleet anders uit wat zichtbaar is aan de manier waarop men feestvierde, producten via reclame aanbood en wat men zoals dacht. Veel nieuws was er. Zoals de start van de bouw van woningen aan de Gerardt Burghoutweg en de oversteekproblemen van de drukke verkeersweg door Diemen.

Ook een terugblik naar het jubilerende Diemer Vooruit. In 1948 bestond deze woningbouwvereniging 35 jaar. Heel bijzonder was ook, dat de Diemer IJclub de eerste wedstrijden in Nederland op natuurijs organiseerde. Tegenwoordig strijden ijsclubs in Oosten Noord-Nederland erom als eerste wedstrijden te organiseren. ➤

14-8-1948

ER WORDT GEBOUWD!

Eindelijk is het zover! Deze verzuchting zullen ongetwijfeld de woningbouwbestuurders hebben geslaakt!

Naar we vernemen zal na de vakantie der bouwvakarbeiders begonnen worden met de bouw van 22 woningen voor Diemen Vooruit. Deze woningen worden gebouwd aan de Gerard Burghoutstraat. De woningen worden gebouwd door Gebr. Smit, onder leiding van Architect Brouwer. Voor de woningbouw treedt als opzichter op de heer Smit.

Ook de plannen van Patrimonium zijn in een vergevorderd stadium gekomen, zodat ook deze vermoedelijk spoedig aan de slag gaan. Al met al, half Augustus klinkt weer het lied van de arbeid. Het spook van woonruimte te kort zal in Diemen weer op de juiste wijze worden terug gedrongen.

DIEMER IJSCLUB HAD WEER DE PRIMEUR!

Nog juist voordat de dooi een kortstondig einde maakte aan de korte ijsperiode, had de Diemer IJclub een nationale wedstrijd voor amateurs georganiseerd, waarmede zij tevens haar reputatie ophield door weer de eerste in de lande te zijn. Toen dan ook om tegen elf uur het eerste startschot werd gelost, waren verschillende bekende rijders op de Diemer ijsbaan vertegenwoordigd. Het mooie weer had velen naar de baan gelokt om de eerste verrichtingen in dit seizoen gade te slaan, waarin zij niet teleurgesteld werden. Als men bedenkt dat drie rijders op de 500 meter onder de 50 seconden bleven, terwijl op de 1500 en 3000 meter goede tijden werden gemaakt, kan men concluderen, dat er fel om de erepalm gestreden is.

Aad de Koning uit Purmerend, zoon van de oud-wereldkampioen Coen de Koning, was op alle afstanden onbetwist de sterkste. Zijn grootste rivalen waren Herman Buyen en Jan van Hoorn, die in het eindklassement de tweede en derde plaats bezetten.

De uitslagen van de verschillende afstanden waren:

500 meter: 1. De Koning, 48 sec.; 2. Buyen, 49 sec.; 3. Van Hoorn, 49.9 sec.

1500 meter: 1. De Koning, 2 min. 33.2 sec.; 2. Buyen, 2 min. 37.2 sec.; 3. Van Hoorn, 2 min. 44.6 sec.

3000 meter: 1. De Koning, 5 min. 35.5 sec.; 2. Van Hoorn, 5 min. 43.6 sec.; 3. Buyen, 5 min. 44 sec.

Eindklassement: 1. De Koning; 2.

Reeds 's avonds om half zes kon men een reportage van deze wedstrijden beluisteren op de radio. Voorzitter Havekotte en de zijnen kunnen met genoegen op deze zeer geslaagde wedstrijden terugzien.

's Avonds hebben velen hun baantje gereden. De naderende dooi deed bijna iedereen die kon schaatsenrijden naar de baan gaan, om toch nog even te profiteren. Toen de laatsten tegen elf uur de baan hadden verlaten, pieenste de regen in stromen neder. Koning winter had zich even laten zien.....

31-12-1848

Programma Jubileumfeesten

- Zaterdag 28 Aug.** Oranje-toneel-uitvoering van de Diemer Rederijkerskamer „Ons Toneel“.
- Zondag 29 Aug.** Speciale kerkdiensten.
- Maandag 30 Aug.** Openingsconcert, waaraan verbonden enkele korte toespraken.
- Dinsdag 31 Aug.** Kinderzang met rede burgemeester. Volksspelen. Optocht en demonstratie Diemer verenigingen.
- Woensdag 1 Sept.** Kinderoptocht. Daarna kinderspelen. Diemenaren gaan op reis! 's Avonds concert van de Diemer Harmonie en alle Diemer zangverenigingen.
- Donderdag 2 Sept.** Demonstratie van de Landelijke Rijver. „Prinses Margriet“. Landbouwfeesten. Lampionoptocht. Bonte avond in de feesttent.
- Vrijdag 3 Sept.** Wedloop om de Venserpolder. Verlichte gondelvaart. Openlucht-bioscoop. Gezellige avond in de tent met gecostumeerd bal.
- Zaterdag 4 Sept.** Wielervedstrijd. Boottocht door de verlichte Amsterdamse grachten. Sluiting festiviteiten met Oranje-bal in „De Kroon“, met een kort woord van de burgemeester.
- Dinsdag 7 Sept.** Speciale kerkdienst met kerkconcert en declamatie, tevens in verband met de kroning van H.M. Koningin Juliana. 's Avonds toneeluitvoering.

Het volledige programma is vermeld in de officiële feestgids, welke dit jaar gratis huis aan huis verspreid zal worden.

14-8-1948

Oranjefeest en crisis Oranje Vereniging

Van de zomer tot en met de winter van 1948 was het Oranjefeest hét hoogtepunt van het dorpsleven. Vooral omdat op 31 augustus Koningin Wilhelmina na vijftig jaar aftrad en Juliana het stokje overnam. Maar liefst elf dagen lang was het in Diemen feest, waar alle verenigingen druk mee waren. De krant verscheen in een speciale editie op oranje papier gedrukt. Er was een heus defilé, waar de deelnemers prijzen konden winnen. De Georganiseerde Landbouworganisatie (ja, zo iets bestond toen nog) won mooi de tweede prijs. En humor was er ook. Een voetbalwedstrijd werd gefloten via een misthoorn door opperwachtmeester Bouman van de politie en de orde werd gehandhaafd met de gummiknuppel in de hand. De Diemer Harmonie trad niet alleen in het eigen dorp op, maar werd ook gevraagd om te spelen op de Dam in Amsterdam bij het defilé voor de koningin. Een hele eer vond men dat.

Kort na de feesten besloot voorzitter Havekotte van de Oranje Vereniging te stoppen met zijn werk. Meteen stapten nog eens vijf bestuursleden op en bleven er voorlopig nog maar drie zitten. Via een open brief in de Diemer Courant

**DE ORANJE-VERENIGING
ONTBONDEN?**

Naar we vernemen hebben een zestal bestuursleden van de Oranjevereniging als bestuurslid bedankt. Op de slotvergadering van het Oranjecomité heeft de voorzitter, de heer Havekotte, bedankt als voorzitter, waarna ook de heren P. J. Schneider, J. Baars, W. Martens, J. K. F. Baak en Zuster Tarcicia als bestuursleden hebben bedankt. De heren Burger, Pieterse en Roest, welke ook hun functie wilden neerleggen, hebben onder aandrang der vergadering dit in beraad gehouden. Besloten werd op Dinsdag 5 October een buitengewone ledenvergadering uit te schrijven in De Kroon, ter aanvulling van het bestuur.

Nader vernemen we, dat er stemmen opgaan op deze vergadering voor te stellen de gehele Oranjevereniging te ontbinden.

Verschillende bestuursleden motiveren hun bedanken, doordat zij van mening zijn dat zij plaats moeten maken voor de jonge, frisse krachten. We veronderstellen dat ieder die de laatste tijd de mond zo vol heeft gehad over het al of niet slagen van het Diemer feest, op deze vergadering aanwezig zal zijn. Hoe het ook zij, er moet aangepakt worden.

Voor deze vergadering bestaat grote belangstelling, echter hebben alleen leden der Oranjevereniging tot deze vergadering toegang.

25-9-1948

probeerde Havekotte de crisis te beheersen door te stellen, dat hij opstapte "om de vereniging te verjongen". Maar in de wandelgangen ging het verhaal, dat er veel kritiek was op het functioneren van het bestuur. Er was veel wantrouwen onder de bevolking. Nadere berichten ontbreken, maar na een tumultueuze vergadering veranderde het bestuur van mening en bleef de vereniging gewoon bestaan.

Pastoor Mol geïnstalleerd

Op het religieuze gebied waren er ook veranderingen te melden. Begin 1948 kwam de jonge en geliefde Ds Hagen in de Hervormde gemeente. De komst van de nieuwe pastoor werd in de krant niet breed uitgemeten, maar hij werd

met veel ceremonieel door het gelovige volk geïnstalleerd. Hij was erg populair. En niet alleen bij de katholieken. Ook de protestantse jeugd wist hem op straat te vinden. Herkenbaar in lange zwarte pij. Je rende naar hem toe en met een grote glimlach haalde hij een doosje tevorschijn met snoepjes. Acht jaar later vierde pastoor Mol het 40-jarig priesterfeest en daar was ds. Hagen ook bij. Een vroeg oecomenische gedachte. Mol overleed in 1966.

Bijzondere advertenties

Altijd leuk hoe de middenstand in de krant adverteerde en waarmee. Enkele advertenties zijn hierbij afgedrukt. Gronings gas was er nog niet. Men stookte vooral met kolen en die kocht je voor de hele winter in. Oliehandel Schelling was een van de aanbieders. Kolen waren wel op de bon' door de schaarste en die moest je er wel bij inleveren. Ook was het normaal dat gezinnen voor de hele winter aardappelen insloegen. Soms honderden kilo's. Groentehandelaren in Diemen adverteerden daarmee.

**Wilt U Uw kolenbonnen
bij ons inleveren !**

Voor aanvulling van Uw brandstoffen-rantsoen hebben wij bonvrije:
Bruinkoolbriketten, gezeefde bruinkool, lange en harde turf, houtskool en aanmaakhout.

Harde turf f 20.-- per 1000.

**BRANDSTOFFENHANDEL
Heek Schelling**

Weesperstraat 62 Telefoon 55860

Bestel-adres : W. F. Roest, Harmonielaan 20.

9-10-1948

Geen vuile handen meer !

Bij ons wordt Rooie en Savoije kool, Luien en Worteltjes machinaal schoongemaakt.

Alle soorten diepvriesgroenten en fruit verkrijgbaar.

Tevens voorradig:
de beste soorten winteraardappelen

Jaap Woud

Hartveldseweg 35 — Diemen

6-11-1948

Veekeuring

Op 29 september 1948 vond in Diemen voor het eerst sinds 1917 een veekeuring plaats. Het boerenleven was dus nog springlevend in Diemen. Er waren 16 klassen waarin prijzen waren te winnen. Wat te denken van de categorie *Kalfdragend niet melkgevende koeien, zichtbaar drachtig afgewisseld*. Mooi jargon. H. de Graaf won alle drie de prijzen in deze klasse. Hieronder staat een deel van de uitslag.

Geslaagde veekeuring

Donderdag 29 September j.l. organiseerde de afdeling Diemen van de Holl. Mij. van Landbouw een veekeuring voor haar leden op het weiland van de heer J. Staal achter de Openbare School. We moeten tot 1917 terug gaan, toen het de laatste maal was dat voornoemde afdeling een veekeuring heeft gehouden. Volgens de jury, die bestond uit de heren D. Verweij, Weespercarspel; J. J. v. d. Louw, Tul en 't Waal en de heer Buwalda uit Bussum, is deze keuring volkomen geslaagd. In niet minder dan 16 klassen werden de volgende prijzen gewonnen:

Kalfdragende pinken: 1. A. Struik; 2. J. Staal Dz.; Weespercarspel; 3. A. Struik; 4. J. Staal Jr.; Eerv. verm. J. Staal Dz.
Kalfdragende vaarzen melkgevend: 1, 2 en 3 J. Staal Dz.
Kalfdragende schotten: 1. Corn. Struik; 2 en 3 C. A. den Hartog.
Kalfdragende melkgevende koeien: 1. J. F. Havekotte; 2 en 3 A. Struik; 4 en eerv. verm. Corn. Struik.
Kalfdragende niet melkgevende koeien: niet afgewisseld: 2e prijs J. Staal Dz.; twee 3e prijzen H. de Graaf.
Kalfdragende niet melkgevende koeien, zichtbaar drachtig afgewisseld: 1, 2 en 3 H. de Graaf.
Geregistreerde drachtige melkgevende koeien niet afgewisseld: 1 en 3 J. Staal Dz.; 2. C. Vedder Cz.
Geregistreerde drachtige melkgevende koeien afgewisseld: 2 en 3 C. Vedder Cz.
Geregistreerde drachtige koeien zichtbaar drachtig: 1a. en 1b. J. Staal Dz.; 2. C. Vedder Cz.
Vare koeien afgewisseld: 1. H. de Graaf; 2. Corn. Struik; 3. J. Staal Jr.; 4. A. Pos en Eerv. verm. G. W. van Beem.
Vette koeien niet afgewisseld: 1. H. de Graaf; 2. A. Pos; 3. J. Staal Jr.
Vette koeien afgewisseld: 1a en 1b. Corn. Struik.
Stieren geboren in 1946 of eerder: 1. A. Struik; 2. C. G. Vedder Jacz.
Stieren geboren in 1947: 1. J. Staal Dz.; 2. C. A. den Hartog.
Collectie ongeregistreerd vee: 1. C. A. den Hartog; 2. J. Staal Dz.; 3. H. de Graaf; 4. Corn. Struik.
Collectie geregistreerd vee: 1. J. Staal Dz.; 2. C. Vedder Cz.

2-10-1948

Holl. Maatschappij van Landbouw - Afdeling Diemen

Koopt nu loten!
Nog een beperkt aantal voorradig.

Verloting van vette koeien, vaarzen, veulens, schapen en verder luxe- en landbouw-artikelen.

Trekking 28 Oct. a.s.

HET BESTUUR.

16-10-1948

Verkoop der onafgehaalde prijzen
van de gehouden Landbouw-Verloting, waaronder zich bevinden een herenrijwiël, schaaap, huishoudelijke- en landbouw-artikelen,
op ZATERDAG 6 NOVEMBER 1948,
des avonds 8 uur, in café „De Kroon” te Diemen.

HET BESTUUR.

6-11-1948

Opmerkelijk was dat sommige winnaars met een lot hun prijs niet kwamen afhalen. Zoals een schaaap. Mooie prijs! Dus die achtergebleven prijzen werden bij opbod verkocht, want anders bleef je er maar mee zitten.

SINT NICOLAAS-RECLAME

Bij aankoop van minstens f 2.50
2 Rol Closetpapier
GRATIS

DIEMER BOEKHANDEL
C. Smit - Hartveldseweg 23

27-11-1948

In de week voor Sinterklaas werd er volop geadverteerd. Bijzondere aanbiedingen kwam te tegen. Wat te denken van "Bij aankoop van f 2.50 kreeg je twee rollen closetpapier gratis." Een aanbod van boekhandelaar Cor Smit.

Esperanto

December 1948 was de agenda voor de Diemer raadsvergadering overvol. Een belangrijk onderwerp waren de nieuwbouwplannen, die zelfs achter gesloten deuren – zo iets mag tegenwoordig niet – behandeld werden. Maar een fors debat vond ook plaats over Esperanto in het Diemer onderwijs, ingebracht door een raadslid. B&W zag dit niet zitten. Burgemeester Dallinga: "Ik heb veel over de wereld gereisd en overal waar je komt spreekt men Engels". Ja, toen ook al. De heer Nieuwpoort (van de AR, nu CDA) merkt op "God heeft bij de toren van Babel de talen verward. Laten wij dan maar niet proberen dit weer goed te krijgen".

*“God heeft bij de toren van Babel de talen verward.
Laten wij dan maar niet proberen dit weer goed te krijgen.”*

BURGEMEESTER DALLINGA: “DE BURGEMEESTER WOONT BOVEN”

Wiard Krook

Volgens Wikipedia is een burgemeesterswoning “een meestal wat grotere en luxe woning, vaak vrijstaand, die bewoond wordt of werd door de burgemeester. Vroeger was de woning meestal eigendom van de gemeente en werd hij als dienstwoning gebruikt. Werd de burgemeester benoemd in een andere gemeente, dan moest zij of hij ook de burgemeesterswoning verlaten. De meeste burgemeesterswoningen zijn inmiddels erkend als rijksmonument en verkocht aan particulieren.”

Diemen

Door de jaren heen is er binnen de gemeente Diemen regelmatig ‘gesteggeld’ over de ambtswoningen van de opeenvolgende burgemeesters. Of er was helemaal geen dienstwoning, of de aangeboden woning werd geweigerd, of de burgemeester was helemaal niet van plan met zijn gezin in Diemen te gaan wonen. Tot 1970 was het overigens wettelijk verplicht dat een burgemeester in de gemeente waar zij of hij als burgemeester was aangesteld moest wonen.

Huize Zomerlust

Ook bij het aantreden van Willem H. toe Water als burgemeester van Diemen in 1886 stond de locatie van een ambtswoning voor hem en zijn gezin ter discussie. Kennelijk kon de kwestie niet binnen het Diemense gemeentebestuur worden opgelost. Op 4 september 1893 doet toe Water een verzoek aan koningin-regentes Emma om de gemeente Diemen vanuit Amsterdam of Nieuwer-Amstel te mogen besturen. Dit eigenzinnige optreden viel natuurlijk niet in goede aarde bij het Diemense gemeentebestuur dat dan ook fel reageerde:

(...) Het zoude den leden aangenamer en wenschelijker voorgekomen zijn, indien Zijne Edel Achtbare zich alvorens rechtstreeks tot Hare Majesteit de Koningin Regentes te wenden, eerst het gevoelen van den Raad had ingewonnen, al ware het slechts eene bekendmaking geweest van zijn voornemen, om het bedoelde verzoek te willen doen. (...).

Huize Zomerlust (foto Jaap van Ingen)

Volgens de Raad was het de burgemeester bekend dat er al gedurende een lange tijd villa “Zomerlust”, gelegen aan de Diemerzeedijk (bij de huidige Buitenkerkerweg) beschikbaar is. De villa aan de “Afloop van Diemen” (goed bereikbaar via de Ouddiemerlaan) stond al jaren leeg, maar zou zeker goed door de burgemeester en zijn gezin kunnen worden bewoond:

(...) daar het een huis is, dat door grootte, omvang en door schoone ligging uitmunt en waaraan zelfs grooter tuin en stalling is verbonden en dientengevolge verre de woning overtreft. (...).

Toen de Diemense gemeenteraad hoorde dat burgemeester toe Water ook in Ede in Gelderland een woning had gehuurd adviseerde ze negatief aan Gedeputeerde Staten die zijn verzoek aan koningin-regentes Emma moest afhandelen.

Omdat geen der leden van de Diemense Raad “eenige genegenheid voor Zijne Edel Achtbare gevoelt, noch voor zijn handelen en optreden tegenover de ingezetenen”, werd hem sterk geadviseerd op te stappen. Dat gebeurde inderdaad op 15 oktober 1893.

In Diemen circuleert nog steeds het onbevestigde verhaal dat koningin Wilhelmina wel eens haar hofauto op deze plaats aan de Diemerzeedijk liet stoppen, zodat ze rustig een stukje over de dijk kon wandelen. “Huize Zomerlust” staat er nog steeds.

Huize Edward (coll. HKD)

Huize Edward

Inmiddels werd het Merwedekanaal, het huidige Amsterdam-Rijnkanaal, voltooid waardoor de Diemerzeedijk met een pontverbinding met de Ouddiemerlaan verbonden was.

De in 1903 benoemde burgemeester jhr. Edward W.E. Bicker regelde zijn huisvesting zelf door een riante villa te laten bouwen aan de Ouderkerkerlaan 163 in Diemen-Zuid, die hij toepasselijk Huize Edward noemde. Op deze plaats stond tot 1903 de boerderij van de familie W. Cazand. Later woonde meester Köningskrämer, een onderwijzer aan de openbare school, hier met zijn gezin. Ook de volgende burgemeester, mr. Andries J. de Wolff, woonde tijdens zijn ambtsperiode van 1925 tot 1937 met zijn gezin in dit fraaie huis.

Toen de villa niet meer als burgemeesterswoning werd gehuurd, werd de ruime woning geschikt gemaakt voor de bewoning van twee gezinnen. Hiervoor werd aan de zijgevel een trap geplaatst voor een vrije toegang van de bovenverdieping. De latere bewoners waren onder andere de familie van bakker Baak, de familie Van der Poel en de familie Woorts.

Burgemeester de Geer van Oudegein

Omdat Huize Edward niet meer beschikbaar was, was er voor de in 1937 aangetreden burgemeester De Geer van Oudegein niet meteen een geschikte dienstwoning.

In september 1938 bespreekt de Diemense gemeenteraad de zaak in een twee uur durende geheime zitting de zaak opnieuw. Om aan de gestelde voorwaarden in de gemeentewet, betreffende het aanbieden van een ambtswoning, te voldoen moest de gemeente een geschikt perceel grond kopen. Als zou worden gekozen voor de goedkoopste optie (een perceel van 2500 m² aan de Loswal voor de prijs van f 2,50 per m²) dan zou de totale bouwsom van een villa met garage, inclusief beplanting f 24.750 bedragen.

Voorgesteld werd een lening voor dit bedrag aan te vragen bij het Werkfonds op grond van de overweging "dat het tot stand komen van dit werk ten gunste zal strekken van de werkverruiming in Diemen". Daarnaast zou men aan Gedeputeerde Staten vragen om een korting van 15% op de jaarwedde van de burgemeester vast te stellen. De burgemeester verklaarde zich bovendien bereid het telefoonabonnement voor zijn woning zelf te betalen, "in tegenstelling met den vroegeren toestand, toen de gemeente dit bekostigde". ➤

Koningin Wilhelmina zou haar hofauto eens bij villa Zomerlust aan de Diemerzeedijk hebben laten stoppen, zodat ze rustig een stukje over de dijk kon wandelen.

Nog geen maand later kwam Gedeputeerde Staten van Noord-Holland met een bezwaar tegen het besluit van de Diemense raad. De gemeente zou zo noodlijdend zijn dat ze deze kosten niet kon verantwoorden. In november 1938 besloot de Diemense raad beroep aan te tekenen tegen het bezwaar van GS. Inmiddels was de Tweede Wereldoorlog uitgebroken en stond Rotterdam in brand. In augustus 1940 ging burgemeester/jurist jonkheer Eddy de Geer van Oudegein, namens de gemeente Diemen, een verdere strijd aan met de Raad van State met een beroep op de Kroon. Ook dit hoger beroep werd afgewezen. Zelfs de secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken meende te moeten opmerken dat de Diemense burgemeester “te veeleischend” was. Met onderbreking van een aantal oorlogsjaren vertrok De Geer van Oudegein aan het eind van 1946 de gemeente Diemen zonder hier ooit gewoond te hebben.

Venserkade 1 en 2

In 1947, bij het aantreden van burgemeester Herman Dallinga, was de burgervaderlijke woningnood nog steeds niet opgelost. Dallinga woonde met zijn familie boven de winkel in zuivelproducten van Kees Vedder aan de Prins Hendrikkade 8 in Diemen-Zuid. Op de kade hoorde je dan ook regelmatig: “Ja, de burgemeester woont boven”.

In 1950 stoffte het college van burgemeester en wethouders het oude plan af om binnen de Diemense gemeentegrenzen een ambtswoning voor ‘regerende’ burgemeesters te bouwen. Als locatie kreeg de nog steeds onbebouwde Venserkade in Diemen-Zuid de voorkeur.

Omdat architect I. Briedé uit Laren het ontwerp van de gemeentewoning maakte, is het dus niet verwonderlijk dat de villa werd ontworpen in de zogenaamde ‘Larense stijl’.

De uiteindelijke bouw werd gegund aan het Diemense aannemersbedrijf van J. Buitenhuis omdat zij het laagst hadden ingeschreven. De woning werd gefundeerd met houten palen met een lengte van 13 m. Aan de voorzijde werd het huis onderkelderd. Het perceel is omgeven door een met de hand gegraven sloot. Aan de voorzijde valt de architectuur op van een aaneenschakeling van het woonhuis en de garage, door middel van een doorgetrokken muur met pannenbedekking. Tussen het woonhuis en de garage bevindt zich vrij brede binnenplaats. Opvallend zijn verder de uiterlijke vormgeving van de vide boven de entree en de lange schoorsteen voor de toentertijd op kolen gestookte centrale verwarming. In de officiële beschrijving van dit pand staat vermeld dat het metselwerk in

“halfsteensverband is uitgevoerd met van origine kleurige (later wit geschilderde) klinkers in waalvorm.” We zien verder boogvormen, onder andere boven de deuren. Het pannendak bestaat uit antiek Romaanse pannen.

Ook in het interieur komen aan de plafonds hier en daar de boogvormen weer terug. Gelijkvloers is een zeer ruime hal (vide), een toilet, een woonkamer, een eetkamer, een keuken en een kamer aan de voorzijde die oorspronkelijk als spreekkamer voor de burgemeester diende.

Vanuit de hal gaat een brede trap in een have draai naar de eerste verdieping. Op de eerste verdieping van de vide zijn vier kamers (waarvan één oorspronkelijk een berging was), en een badkamer met een tweede toilet. Onder het schuine dak is een zolder die te bereiken is via een uitschuifbare trap.

Aan de achterkant van de woning bevindt zich een terras met een trap naar een lager grasgedeelte aan het water.

De ambtswoning van de huidige burgemeester Erik Boog werd hiervoor bewoond door achtereenvolgens de burgemeesters Herman Dallinga, Hans Strumphler Tide- man, Anneke van Dok-van Weele, Bob de Hon en Amy Koopman- schap.

De ambtswoning aan de Venserkade in januari 1985 (foto Willem Mol)

Literatuur

- **Dam**, Taco ten: Oud en nieuw Diemen-Zuid; als datgene wat je ziet, je interesseert. In: HKD, jrg. 14, nr. 1, 2004, p. 17-18.
- **Dijk**, Steven: De opkomst van de partijpolitiek in de gemeenteraad van Diemen. In: HKD, jrg. 9, nr. 2, 1999, p. 16-17.
- **Krook**, Wiard: De Burgervaders van Diemen; een overzicht van de Diemens burgemeesters. In: HKD, jrg. 9, nr. 2, 1999, p. 22-24.

EERST NAOORLOGSE BOUWPROJECT IN DIEMEN

Bert Roest

Het is een heel bijzondere zin in een brief van woningbouwvereniging Diemen Vooruit van 16 april 1946: “Naar aanleiding van een Ministerieel Besluit van mei 1943, waarbij aan de gemeente Diemen een 40-tal arbeiderswoningen werd toegezegd te bouwen na het beëindigen der oorlogshandelingen door Woningbouwvereniging Diemen Vooruit (nu Rochdale) te Diemen”. Opmerkelijk, omdat men in 1943 al uitging van het einde van de oorlog. Besloten was dat de bouw rond het C.J. der Kinderenplein ging plaatsvinden. En dat is de Harmonielaan geworden.

Diemen incasseerde in de Tweede Wereldoorlog, aan het eind van 1943, een forse aderlating door de afbraak van honderden huizen op grond die grensde aan de Watergraafsmeer. Dat gebeurde in opdracht van de nazi's in verband met een open schootsveld van en naar Amsterdam. Feitelijk opmerkelijk, dat de eerste nieuwbouw in Diemen niet op de Diemerkade plaatsvond.

Aannemer gezocht

Kort nadat Diemen Vooruit goedkeuring had voor de bouw van 47 woningen, vond een inschrijving onder aannemers plaats. Dat leverde maar liefst 43 reacties op. Aannemer Diemenaar J. Goedhart was de goedkoopste met een totaalbedrag van f 590.633,-. Er waren twee bestekken: de bouw van de woningen (1) en het grondwerk (2), zoals aanleg wegen, riolering en dergelijke. Een andere Diemer aannemer, Schreurs, diende een veel hogere prijs in en viel af. Zie ook bijgaand overzicht van de goedkoopste inschrijvers met de naam van Goedhart en vijf andere aannemers uit Amsterdam. Na een onderzoek over de inschrijvingen kreeg Goedhart op 2 oktober 1946 definitief de opdracht. Het werden mooie woningwetwoningen, vooral gezien de tijd van wederopbouw, toen er een groot tekort was aan huizen. Het was echter ook een begin van allerlei ellende. Niet alleen voor de aannemer, maar ook voor de woningbouwvereniging Diemen Vooruit.

Vertragingen

Vanaf begin 1947 was er in het bouwgebied van alles aan de hand. Het (veen)land moest met zand verstevigd en opgehoogd worden. Er werd ook besloten een riolering aan te leggen vanuit het centrum van Diemen. De aannemer had grote pech: de winters waren behoorlijk streng. De winter van 1946/1947 duurde van december tot half maart en was zelfs de koudste sinds 1789. De winter van 1947/1948 was weliswaar wat minder streng, maar tot ver in maart was er vorst. Wat je daarnaast kon verwachten, was de schaarste van materialen in Nederland. Overal was bouw en wederopbouw aan de gang. De infrastructuur in Nederland lag organisatorisch min of meer op zijn gat. Dus levering van bouw materiaal was erg vertragend

Ontwerpkartje uit 1943 voor de bouw van woningen aan de Harmonielaan rondom het C.J. der Kinderenplein in Diemen Noord (coll. GAD)

en bovendien liepen de tarieven van onder andere stenen, hout en cement met de maand op.

De woningen aan het C.J. der Kinderenplein waren na de bouw in 1932 nog niet aangesloten op het openbare rioleringsnet. Daar kwam het Diemer polderbestuur in opstand tegen het gemeentebestuur. Het polderwater werd verontreinigd door het te laat of onzorgvuldig reinigen van de beerputten. Zie bijgaand kopie uit het “Algemeen Handelsblad” van 10 mei 1938.

Dus door de bouw van de Harmonielaan in 1947 is het logische dat meteen besloten is een riolering naar ➤

In de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw werd zand en grind voor de ophoging van onder andere de wegen aangevoerd met binnenschepen. Vanaf de Loswal reden de vrachtauto's af en aan over de Diemerbrug richting bouwplaatsen rond het Wilhelminaplantsoen en de Koninginnebuurt. De aanvoer van zand voor de Harmonielaan gebeurde noodgedwongen via het Merwedekanaal (coll. HKD)

het openbare netwerk aan te leggen. Dat gaf onoplosbare problemen voor de aanvoer van materiaal voor de bouw van de Harmonielaan.

Conflict met aannemer Goedhart

De voorbereidingen voor het project waren secuur verlopen. Toch waren de genoemde vertragingen een bron voor grote conflicten. Natuurlijk had dat met geld te maken.

Het begon al tijdens het begin van het bouwproject. Door de aanleg van de riolering naar de Harmonielaan was het zwaar verkeer vanuit het centrum van Diemen naar wat nu Spoorzicht heet niet toegestaan. Aanvoer van materialen, stenen en hout en dergelijke, moesten een lange omweg via Zeeburg maken. Dat kostte veel extra dure kilometers en veel extra tijd. De ophoging van de bouwplaats met zand was gepland om met vrachtauto's vanaf de loswal (Venserkade) aan te voeren. Omdat het niet mogelijk was dit via de Ouddiemerlaan en de spoorwegovergang te doen, moest losmateriaal naar het Merwedekanaal (thans Amsterdam-Rijnkanaal) verplaatst worden. Dat bracht ook hoge kosten met zich mee. Goedhart diende daarvoor bij de gemeente een rekening in van f 10.000,-, maar dat werd na veel getouwtrek niet toegewezen. De gemeente betoogde dat Goedhart hiervan op de hoogte was. Een verlies dat de aannemer nauwelijks kon dragen.

Een verlies dat de aannemer nauwelijks kon dragen.

Rechtszaken

Vertragingen van de bouw door winterweer en leveringen leverden ook een behoorlijke strop op. Goedhart voerde rechtszaken om extra vergoedingen af te dwingen tegen de gemeente en Diemen Vooruit, tot in 1953 toe. Uiteindelijk kende het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting op 20 april 1955 een bedrag van f108.214,11 toe en sommeerde de gemeente het grootste deel van dit bedrag te betalen aan de aannemer. De betaling via de woningbouwvereniging vond uiteindelijk op 8 februari 1956 plaats. Tegelijkertijd liep door de financiële problemen nog een faillissement van Diemen Vooruit in 1951, dat door ingrijpen van de gemeente binnen een

paar weken werd vernietigd. Dat was een hele schok voor de vrijwilligers, die belangeloos hard werkten om de woningbouwvereniging te runnen.

Diemen Vooruit

Woningbouwvereniging Diemen Vooruit was in 1914 opgericht. De eerste 16 woningen werden in 1922 gebouwd aan de Ouddiemerlaan in Spoorzicht. Tien jaar later werd het C.J. der Kinderenplein gebouwd met nagenoeg dezelfde soort woningen. De huizen aan de Ouddiemerlaan vertoonden eind vorige eeuw veel gebreken en zijn inmiddels vervangen door nieuwe woningen. In 1939 beheerde Diemen Vooruit 58 woningen. De bouw van 47 woningen aan de Harmonielaan betekende dus een bijna verdubbeling. Bij het 40-jarig bestaan in 1954 memoreerde burgemeester Dallinga zijn trots over het woningbezit van Diemen Vooruit dat inmiddels tot 153 woningen was uitgegroeid. In de jaren erna werd er enorm veel gebouwd in Diemen. Diemen Vooruit, dat in 1991 inmiddels 1600 woningen beheerde, werd in dat jaar overgenomen door woningstichting Patrimonium (in 2003 gefuseerd met Rochdale) uit Amsterdam. Er waren onvoldoende financiële middelen beschikbaar. Veel huizen, zoals aan de Rode Kruislaan, vertoonden achterstallig onderhoud.

Merwedehof

Wat in de loop der jaren in vergetelheid raakte, was de naam Merwedehof voor de wijk waar de huizen stonden. Genoemd naar het Merwedekanaal dat later het Amsterdam-Rijnkanaal is gaan heten.

Je moet je voorstellen dat in de jaren dertig de ringspoorbaan nog niet bestond en de gekozen naam te begrijpen is. Wel erg vreemd dat de wijk Harmonielaan en C.J. der Kinderenplein later de naam Spoorzicht kreeg. Zo verdween de naam Merwedehof als historie in de archieven. Waarom was de verandering van de wijknaam zonder duidelijke reden nodig?

De woningen

De bouw geschiedde in drie fases. De eerste fase betrof 23 woningen voor grote gezinnen van het type '5 kinderen' aan de zuid- en westkant

De Harmonielaan in 1972. Diemen-Noord was nog niet bebouwd. Links de sportvelden van DVAV, nu sv Diemen, en het honkbalveld van de Giants. De parkeerplaats op de voorgrond is aangelegd ten behoeve van het NS-station (foto Henk Teiwes)

van Spoorzicht. Daaronder twee woningen met een winkelruimte. Voor woningwetwoningen bijzonder grote woningen met vier slaapkamers en een voor- en een achterkamer. Een andere luxe was de badkamer met douche. De oplevering van deze woningen was op 22 februari 1948.

De tweede fase betrof 24 woningen aan de noordkant. Qua grootte een stuk kleiner maar toch met drie slaapkamers. Deze huizen kwamen in het voorjaar van 1948 klaar.

De huurprijzen inclusief het watergeld waren voor de huizen met vier slaapkamers in 1948 f 6,50 per week en voor de kleinere f 6,25. Opmerkelijk was dat de wel heel kleine winkeltjes óók f 6,50 huur moesten opbrengen. Toch was er meteen belangstelling voor. Op nr. 2 vestigde zich kruidenier-bakker Burger en op nr. 34 vishandel Post. ➤

Aan de zijkant van Harmonielaan 34 was het viswinkeltje van Jantje Post gevestigd. Op nr. 2 was net zo een ruimte voor kruidenier-bakker Burger. Deze ruimtes doen allang dienst als een mooie extra woonruimte (foto Bert Roest)

De huurverhogingen bleven beperkt. In 1961, 13 jaar later dus, was de weekhuur f 11,08, dan wel f 10,78. De huur van de winkeltjes was wel erg hoog in vergelijking met de woningen. Wellicht daarom bleven die huren al die jaren gelijk.

De inwijding van de Harmonielaan was op 9 september 1948. Bijgaande stukken uit de Diemer Courant getuigen daarvan. Kort erna kwam de Commissaris van de Koningin ook een kijkje nemen.

De derde fase van de bouw van deze huizen langs de ringspoorlijn (komen in dit artikel niet aan de orde) is in 1949 ontwikkeld. Een andere aannemer heeft deze gebouwd.

Tot slot

Veel huizen die in de eerste pakweg vijftien jaar na de oorlog zijn gebouwd hadden nogal wat mankementen. Het tekort aan woonruimte door herbouw en de bevolkingsexplosie moest snel opgelost worden. Daarom werd het later 'revolutie-bouw' genoemd. Dat geldt echter zeker niet voor de Harmonielaan. Die huizen waren kwalitatief gezien voortreffelijk gebouwd door aannemer Goedhart.

De begroting in 1946 van f 590.633,- (€ 268.020) is in de jaren daarna door allerlei kostenstijgingen, rentes, claims en nabetalingen opgelopen naar uiteindelijk een miljoen gulden. Tot in het jaar 2002 vonden er nog aflossingen van leningen voor het Project Harmonielaan plaats.

Algemeen Handelsblad, 10 mei 1938

De Waarheid, 25 oktober 1946

Wij bouwen! No. 2809.

Kaasloor: Hartveldscheweg 21", Diemen

No. 1017. 1 bijlage.

DIEMEN, 31 Augustus, 1946.

Aan Burgemeester en Wethouders van Diemen.

Ingesloten hebben wij de eer U te doen teekemen een Staat van de inschrijvers welke hebben ingeschreven voor den bouw en wegen/riolen van 47 arbeiderswoningen voor de Bouwvereniging „Diemen-Vooruit“ te Diemen. Van de 40 inschrijvers hebben wij de zes laagste in massa uitgenoeid hun inschrijving 30 dagen gestand te willen doen.

Naam.	Bestek, 1.	Bestek, 2.	Tet; in massa.
1. J. Goedhart.	f 496.090.-	f 94.543.-	f 590.633.-
2. J.C. Paas.	" 514.719.-	" 83.015,47	" 597.734,47
3. P.A.M. Sprenger.	" 525.300.-	" 93.840.-	" 619.140.-
4. H. Zwaan.	" 523.347.-	" 99.980.-	" 623.327.-
5. F. Pasma.	" 517.400.-	" 115.500.-	" 632.900.-
6. J.J. Zwager/Zn.	" 499.180.-	" 149.940.-	" 649.120.-

Het resultaat op 31 augustus 1946 van de inschrijving van nieuw te bouwen woningen aan de Harmonielaan. De aannemer Goedhart won (GAD)

WONINGBOUW-VEREENIGING „DIEMEN VOORUIT“
 TE DIEMEN
 Tijdschrift des 23sten Juli 1934, No. 44 - Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 8 Mei 1936, No. 30

Wij bouwen!

Kaafloor:
 Hagedischeweg 21", Diemen

DIEMEN, 16 April, 1946. 194

No. 970.
 Bijlagen, 3.

Aan
 den Raad der Gemeente Diemen.

Edelachtbare Heeren.

Naar aanleiding van een Ministerieel Besluit van Mei, 1943, waarbij aan de Gemeente Diemen een 40-tal arbeiderswoningen werd toegezegd te bouwen na het beëindigen der oorlogshandelingen door de Woningbouwvereniging "Diemen-Vooruit" te Diemen, welk aantal in verband met een gunstiger exploitatie en terreinindeling tot 47 woningen is opgevoerd, hebben ondergetekenden de eer U te verzoeken het navolgende besluit te willen nemen.

Voor den bouw van 47 arbeiderswoningen uit s-Rijkskas onder garantie van de Gemeente Diemen een voorschot te verlenen groot f 419,130,- (vier-honderd-negentien duizend en honderd twintig gulden).

Voor grondwerken en rioleringswerken een grondvoorschot te verlenen groot f 72,000,- (twee en zeventig duizend gulden). Het besluit, bovengenoemd bouwvoorschot en grondvoorschot aan te vragen bij Uven Raad is volgens artikel 16 der Statuten in de ledenvergadering van 19 Maart, 1946, goedgekeurd met alle gemeene stemmen.

Het besluit, tot goedkeuring der bouwplannen werd in voornoemde vergadering eveneens goedgekeurd met algemeene stemmen. De woningen zullen worden gebouwd op de terreinen gelegen aan de Ouddiemerlaan, Kajastraat bekend onder de nummers, Sectie, A, 527, Sectie, A, 2610, en Sectie, A, 3612.

Ingesloten gelieve U aan te treffen een stel teekeningen welke reeds door de diverse instanties ter wederopbouw werden goedgekeurd.

Hopende dat Uven Raad een gunstige beslissing zal willen nemen teekenen met Hoogachting, Namens het bestuur.

Albrecht Voorzitter.
H. Hartog Secretaris-Penningr.

Correspondentie tussen Woningbouw-Vereeniging "Diemen Vooruit en de gemeente Diemen van 16 april 1946 (GAD)

AANNEMERSBEDRIJF J. C. C. GOEDHART
 Oud Diemerlaan 69 - Diemen - Telefoon 51461

DIEMEN
 Gekomen
 21 Mei 1947
 31 Mei 1947
 96. 1577

Aan de Edelachtbare Heeren
 Burgemeester en Wethouders der Gemeente
 D I E M E N.

Edelachtbare Heeren,

Bij dezen neem ik de vrijheid U het volgende mede te delen.

Aangesien mij er geen kennis van gegeven is dat door de rioleringswerkzaamheden op de Oud Diemerlaan deze geheel of gedeeltelijk belemmerd zou worden voor het verkeer, is het gebefurd, dat een trailer met boot, bestemd voor de woningbouw aan de Merwedehof, halverwege terug moest keren om over Zeeburg het werk te kunnen bereiken, hetgeen natuurlijk extra transportkosten met zich mee bracht.

Ook met de aanvoer van stenen zal dit moeilijkheden opleveren. De kraan, welke benodigd is bij het lossen van de stenen, die per schip aangevoerd worden, ligt in de Keulse Vaart. Aangesien de schepen nu aan het Merwedekanaal zullen moeten komen, zal deze kraan van de Keulse Vaart naar het Merwedekanaal gebracht worden, hetgeen grote kosten veroorzaakt of men zal de schepen met de hand moeten lossen, waardoor het lossen langer duurt en dus veel duurder wordt.

Ik behoud mij daarom het recht voor om de meerdere kosten, welke door meerder losgeld en transport zullen ontstaan, t.z.t. op de Gemeente Diemen te verhalen, waarvoor ik U dan een nota zal doen toekomen. Vertrouwende, dat U met bovenstaande accoord zult kunnen gaan, verblijf ik

hoogachtend,
 Uw dw.
J. C. C. Goedhart

Correspondentie tussen Aannemersbedrijf J.C.C. Goedhart en de gemeente Diemen van 21 mei 1947 (GAD)

Diemen

DE HARMONIELAAN INGEWIJD.

Donderdag 9 Sept., des avonds om 8 uur, verzamelden zich een groot aantal bewoners van de Harmonielaan en het C. J. der Kinderenplein aan het begin van de Harmonielaan, om getuige te zijn van de muzikale opening dier laan. De voorzitter van het comité der bewoners, de heer Roest, heette allen hartelijk welkom, in het bijzonder Burgemeester Dallinga, de beide Wethouders, architect De Boer en de Diemer Harmonie. Burgemeester Dallinga vertelde, waarom het Gemeentebestuur deze laan naar de Harmonie had genoemd en verzocht de voorzitter der Harmonie tot de onthulling over te gaan. De heer C. Vreeken verwijderde hierna het doek, waarna een pittige mars werd gespeeld. Vervolgens werd een mars over de genoemde laan gemaakt naar het C. J. der Kinderenplein, waar de Gemeentewerken een podium met verlichting had opgesteld. De voorzitter der Harmonie dankte allereerst het Gemeentebestuur voor de waardering welke zij voor het werk der Harmonie blijkt te bezitten. De heer D. J. de Hartog, secr. van de Woningbouwvereniging "Diemen Vooruit", sprak zijn voldoening uit over het gereed komen van dit complex woningen. Spr. zou dit "Nieuw Ouddiemen" willen noemen. Uitvoerig somde spr. het aantal uren op hetwelk hiersaan is besteed en riep de medewerking in der bewoners om dit als iets van hun zelf te bewaren. Nadat de Harmonie enkele populaire nummers had uitgevoerd, sprak Burgemeester Dallinga.

Spr. had, toen hij de eerste keer hier was geweest, bij zichzelf gedacht, wat moeten de mensen die hier wonen zich toch ongelukkig gevoelen, allemaal, puin, bagger en modder. Spr. had zich zelf beloofd dit te verbeteren. Alle brieven welke spr. had ontvangen had hij gevoeld als een aanklacht. De bewering dat al het geld hieraan besteed, weggegooid geld zou wezen, kon het Gemeentebestuur niet weerhouden, deze werken toch uit te doen voeren. Heel vaak krijgen de kinderen de schuld, evenwel ziet spr. achter de kinderen de ouders. Al zou alles vernield worden, ook dan nog lieten wij alles opnieuw maken. Het gereed komen dezer plantsoenen is de inlossing der belofte, eens gedaan. Spr. eindigde met de bewoners op het hart te binden, alles zuinig te bewaren. Namens de bewoners sprak de heer Roest zijn dank uit aan het Gemeentebestuur en hoopte, dat ook spoedig de speelweide gereed zou komen. De Harmonie kon spr. een bedrag groot f 34.88 overhandelen, als waardering voor dit concert. Tenslotte deed spr. een beroep op de Harmonie, elk jaar eenmaal een concert op het plein te geven, wat met applaus werd begroet. Nadat nog enkele nummers waren uitgevoerd, serveerden enkele dames een kop koffie, hetwelk door de muzikanten zeer werd gewaardeerd.

Hoewel deze avond heel Diemen uitliep om H.M. de Koningin te zien, woonden toch een groot aantal belangstellenden, mede door het mooie weer, dit goedgeslaagde concert bij.

Diemer Courant, 21 augustus 1948

CONCERT OP HET C.J. DER KINDERENPLEIN.

Op Donderdag 9 September zal de Diemer Harmonie officieel de Harmonielaan komen dopen.

De naambordjes welke reeds gerufme tijd klaar liggen zullen dan worden bevestigd. Deze week komen de werkzaamheden op het C.J. der Kinderenplein klaar. Het geheel maakt een keurige indruk. Wij twijfelen er niet aan als in het najaar de beplantingen zijn aangebracht, een prachtig geheel wordt verkregen.

Het gemeentebestuur en de gemeentewerken verdienen zeker een woord van hulde voor hetgeen hier tot stand is gebracht. Mede door de voorbereidingen der jubileumfeesten moet een ander wachten, zodat de overdracht vastgesteld is op Donderdagavond 9 September.

De buurtvereniging heeft de medewerking verkregen van de Diemer Harmonie en verschillende instanties om dit feit op muzikale wijze te vieren.

Diemer Courant, 18 september 1948

DE AMBTSKETEN

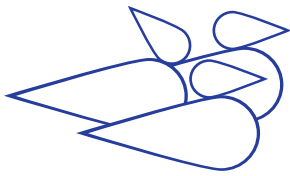
Wiard Krook

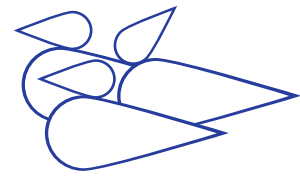
De ambtsketen waarmee burgemeesters zich onderscheiden, werd in 1853, onder koning Willem III, ingevoerd op voordracht van de toenmalige van Minister van Binnenlandse Zaken J.R. Thorbecke. De ambtsketen met penning is in het algemeen vervaardigd uit zilver. Op de voorzijde van de penning zien we het gemeentewapen; de achterzijde toont de beeltenis van koning Willem III of het Rijkswapen. De burgemeester, maar ook een waarnemend burgemeester, is verplicht de ambtsketen te dragen tijdens de vergadering van de gemeenteraad en bij een ontvangst van de Koning, de Commissaris van de Koning of een minister. Ook moet de burgemeester de ketting dragen als hij of zij zich in het openbaar vertoont in geval van brand, bij oproer, bij samenscholing of andere stoornis der openbare orde. Wanneer de burgemeester de gemeente vertegenwoordigt of de raad voorzigt dan moet

het gemeentewapen zichtbaar zijn; vertegenwoordigt hij of zij het Rijk (bijvoorbeeld bij het uitreiken van koninklijke onderscheidingen), dan wordt de beeltenis van koning Willem III of het Rijkswapen getoond.

Volgens artikel 1 van het Koninklijk Besluit van 16 november 1852 dient de ambtsketen er als volgt uit te zien: *De onderscheidingsteekenen, door den burgemeester te dragen, bestaan in een zilveren penning, hebbende eene middellijn van veertig strepen en vertoonende aan de eene zijde het wapen des Rijks, aan de andere dat der gemeente, of, zoo de gemeente geen wapen heeft, den naam der gemeente; de penning hangende op de borst, hetzij aan eene zilveren keten, hetzij aan een oranje zijden lint; de keten of het lint op beide schouders aan den rok of het opperkleed vastgehecht.*

PRIKBORD

Een van de taken van de *Historische Kring Diemen* is het verzamelen van een collectie voorwerpen die iets vertellen over de geschiedenis van Diemen. Voor schenkingen en/of bruikleningen van interessante voorwerpen en foto- en documentatiemateriaal is de *HKD* sterk afhankelijk van haar leden. Cor Bakker-Hennipman schonk enkele boeken, de familie Wijsman schonk medailles van wandel- en skeelertochten van het Diemer Festijn en de heer Kluit verblijdde ons met verschillende vaantjes van schoolsportdagen en een zwemdiploma van de Diemerplas uit 1939. Van Frits Reurekas ontvingen we diverse plaatjes van de brandweer, een hooihaak van boerderij Land- en Zeezicht en een bordje van Autogas Hennis. Hieronder is ook het blokwiël beschreven.

Brandweershelmen

Gemotiveerd door onze uitvoerige publicatie over de *Vrijwillige Brandweer Diemen 'In Aller Belang'* (VBD) kwam de bekende Diemense oud-brandweerman Toon Colijn met een fantastische schenking, namelijk een vrijwel complete collectie brandweershelmen, brandweer petten en een baret uit de periode 1928 tot circa 2000. Dankzij deze bijzondere schenking kan nu een stuk geschiedenis van de VBD behouden blijven en aan geïnteresseerden worden getoond.

Blokwiël

Naast een paar melkbussen en wat landbouwgereedschap zijn er niet veel voorwerpen bewaard gebleven die ons iets kunnen vertellen over de tijd toen Diemen nog grotendeels een agrarisch dorp was.

Van Frits Reurekas kreeg de *HKD* een blokwiël in bruikleen. Het houten wiel, versterkt met een ijzeren hoepel, werd in Diemen opgegraven. Zulke wielen werden gebruikt als het te bewerken land te drassig was om hierover met normale wielen te kunnen rijden. Na conservering door Ton Nieuwenhoff werd de bijzondere bodemvondst op een houten standaard geplaatst om het te kunnen exposeren.

Kruis

Een tweede schenking van Frits Reurekas betreft een houten kruis. Dit kerkelijke ereteken is afkomstig van het rooms-katholieke kapelletje dat indertijd bij bos Betlem stond.

Foto's op deze pagina: Wiard Krook

Wijknummers
Kadastr. nummers

